

Procedury „Niebieskie Karty” w Gdyni
jako źródło udokumentowanej wiedzy
o problemie przemocy w rodzinie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni

Procedury „Niebieskie Karty” w Gdyni jako źródło udokumentowanej wiedzy o problemie przemocy w rodzinie

**Raport diagnostyczny
stanowiący pogłębienie treści zawartych
w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020**

autor: Adam Miller

rysunki: Zuzanna Margońska

Spis treści

Wstęp	4
1. Procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2011 – 2013	5
1.1. Dynamika zjawiska	5
1.2. Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskie Karty”	6
1.3. Sposoby wszczęcia procedur „Niebieskie Karty”	8
1.4. Przemoc w rodzinie w aspekcie terytorialnym.....	10
1.5. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty”	11
2. Charakterystyka środowisk objętych procedurą „Niebieskie Karty”	13
2.1. Problemy społeczne współwystępujące ze zjawiskiem przemocy w rodzinie	13
2.2. Stereotypizacja zjawiska przemocy w rodzinie	17
2.2.1. Sytuacja ekonomiczna rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	17
2.2.2. Instytucjonalne wsparcie ośrodka pomocy społecznej	18
2.2.3. Kuratela sądowa w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”	19
2.2.4. Wnioski	20
2.3. Struktura gospodarstw domowych	21
3. Charakterystyka osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc	22
3.1. Struktura płci i wieku osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc	22
3.2. Osoby doświadczające przemocy i stosujące przemoc we wzajemnej relacji	24
3.3. Status osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc na rynku pracy	29
3.4. Wykształcenie osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc	33
3.5. Formy przemocy w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”	33
4. Wsparcie instytucjonalne rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	39
4.1. Działania preinterwencyjne.....	39
4.2. Działania interwencyjne	40
4.3. Działania integracyjne (postinterwencyjne).....	41
Podsumowanie	45
Załącznik do raportu	48

Wstęp

Niniejszy raport diagnostyczny został przygotowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni i jest wynikiem pogłębionej ewaluacji wszystkich procedur „Niebieskie Karty”, realizowanych w okresie od 19 października 2011 roku do 31 grudnia 2013 roku, tj. na bazie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Realizację badania oparto o jakościową metodę analizy danych zastanych (*desk research*) z wykorzystaniem dostępnych materiałów źródłowych, obejmujących teczki rodzin, dla których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” (i zawierających m.in. taką dokumentację jak formularze „Niebieska Karta”, czy protokoły z posiedzeń grup roboczych). Mając na celu zapewnienie dbałości przeprowadzenia procesu badawczego oraz uzyskanie jak najbardziej rzetelnych i kompleksowych wyników badania, zastosowano również tzw. metodologiczną triangulację źródeł informacji, polegającą na zwielokrotnieniu źródeł informacji w ramach tej samej metody ich gromadzenia. Informacje zebrane z teczek rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, zweryfikowano i uzupełniono bowiem o dane zawarte w systemie informatycznym „Pomost” Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni.

Wyniki zebrano w zanonimizowany – według przygotowanego wcześniej klucza kodowego – zbiór danych.

Diagnozę przeprowadzono w oparciu o wymienione poniżej cztery, elementarne obszary badawcze, które w ujęciu syntetycznym charakteryzują zjawisko przemocy w rodzinie. Diagnoza ma bowiem przyczynić się do lepszego rozpoznania i zidentyfikowania specyfiki przemocy w rodzinie, w szczególności w jej aspekcie lokalnym.

Przedstawione w niniejszym raporcie dane, mogą i powinny zostać wykorzystane do umacniania oraz ulepszania gdyńskiego systemu wsparcia osób uwikłanych w przemoc.

1

Procedury „Niebieskie Karty” – ogólne ramy procedowania, obejmujące etapy wszczęcia, prowadzenia oraz zakończenia procedur

2

Środowiska objęte procedurą „Niebieskie Karty” scharakteryzowane w odniesieniu do wybranych aspektów życia społecznego

3

Osoby stosujące oraz doznające przemocy scharakteryzowane według cech demograficzno-społecznych wraz ze wskazaniem doświadczanych / stosowanych form przemocy

4

Zinstytucjonalizowana oferta wsparcia, z jakiej korzystają osoby uwikłane w przemoc w rodzinie w kontekście działań preinterwencyjnych, interwencyjnych oraz postinterwencyjnych

1

Procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2011 – 2013

1.1. Dynamika zjawiska

Działając w oparciu o Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku, w okresie od 19 października 2011 roku do 31 grudnia 2013 roku zostało wszczętych w Gdyni ogółem 660 procedur „Niebieskie Karty”. Według stanu na koniec kwietnia 2014 roku, zakończono realizację 591 z nich (co stanowi 89,5% ogółu).

Tabela nr 1: Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2011-2013

	X-XII.2011	2012	2013	ogółem
liczba wszczętych procedur NK	49	277	332	658
liczba wszczętych procedur NK „bis” ¹	0	1	1	2
w tym liczba zamkniętych procedur NK ²	49	271	271	591

¹ jeśli różne osoby, uprawnione do wszczynania procedury „Niebieskie Karty”, wypełnią formularze „Niebieska Karta - A” w różnym/odwrotnym układzie osób doznających przemocy do stosujących przemoc w trakcie trwania procedury, takie formularze łączone są jako procedura w jednej rodzinie (ze znacznikiem „bis” przy numerze ewidencyjnym).

² według stanu na dzień 30 kwietnia 2014 roku

Analiza dynamiki zjawiska przemocy w rodzinie na przestrzeni dwóch i pół roku realizacji procedur „Niebieskie Karty”, wskazuje na systematyczny, rokroczny wzrost liczby prowadzonych postępowań. Według danych z I kwartału 2014 roku, dotyczących liczby wszczętych procedur, tendencja w kierunku wzrastającej w perspektywie roku liczby Niebieskich Kart zostanie utrzymana (I kw. 2012 – 63 procedury, I kw. 2013 – 76 procedur, I kw. 2014 – 95 procedur).

Pogłębiona analiza prowadzonych procedur potwierdza również, że zjawisko przemocy w rodzinie nie jest jednorazowym aktem, lecz procesem ciągłym, dynamicznym, powtarzającym się. Spośród 660 rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, tylko w 32 wskazano na okres doświadczania przemocy krótszy niż miesiąc (co stanowi zaledwie 4,8% ogółu rodzin). Dominantę stanowi wskazanie „powyżej 1 roku do 3 lat”, które dotyczy 22,3% rodzin. Zsumowany odsetek rodzin wskazujących na doświadczanie przemocy w okresie dłuższym niż jeden rok stanowi 60,2% ogółu rodzin.

Tabela nr 2: Okres doświadczania przemocy

	liczba	%
pierwszy raz	10	1,5
więcej niż jeden raz do 1 miesiąca	22	3,3
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	37	5,6
powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	50	7,6
powyżej 6 miesięcy do 1 roku	56	8,5
powyżej 1 roku do 3 lat	147	22,3
powyżej 3 lat do 6 lat	77	11,7
powyżej 6 lat do 10 lat	70	10,6
powyżej 10 lat	66	10,0
nieokreślony, dłuższy czas ¹	57	8,6
brak danych / brak wskazania	68	10,3
	660	100,0

¹ odpowiedzi takie jak: „od dłuższego czasu”, „od zawsze”, „od wielu lat”, „odkąd pamiętam”, „od dzieciństwa”, „kilka miesięcy”

Nierzadko zdarzało się również, że dla jednej rodziny w okresie realizacji procedury, wypełniano po raz kolejny formularz „Niebieska Karta – A” jako udokumentowanie ponownego użycia przemocy w rodzinie. Powyższa sytuacja miała miejsce w odniesieniu do 42 rodzin objętych procedurą, w tym: dla jednej rodziny formularz „Niebieska Karta – A” wypełniono trzykrotnie, a dla drugiej – czterokrotnie.

Powyższe dane, mówiące o powtarzalności zjawiska, korespondują również ze wskaźnikiem rodzin, w których, w chwili wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, ujawnienie przemocy nie było pierwszym udokumentowanym zdarzeniem. W przypadku 123 rodzin (18,6% ogółu, czyli blisko co piąta rodzina) już wcześniej udokumentowano istnienie zachowań przemocowych (np. poprzez złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa), w tym w odniesieniu do 65 rodzin procedura „Niebieskie Karty” nie była pierwszą wszczętą procedurą w rodzinie (por. szerzej o działaniach preinterwencyjnych w pkt. 4.1).

O powtarzalności zjawiska świadczy również liczba ponownie wszczętych procedur dla tej samej rodziny (lub osoby) wyłącznie w okresie obowiązywania nowego Rozporządzenia, czyli od października 2011 roku do końca 2013 roku. Spośród 660 środowisk, 37 rodzin objętych zostało procedurą „Niebieskie Karty” więcej niż jeden raz, w tym:

- 1) w odniesieniu do 14 rodzin w powtórnej procedurze wskazano te same osoby jako doświadczające i podejrzane o stosowanie przemocy,
- 2) w kolejnych 8 – w odwrotności (osoba wskazana w jednej procedurze jako stosująca przemoc, w kolejnej wskazana została jako doświadczająca przemocy, i odwrotnie – osoba wskazana jako doświadczająca przemocy, w kolejnej procedurze wskazana została jako stosująca przemoc),
- 3) w kolejnych 15 rodzinach, tylko jedną z osób objętych wcześniej procedurą „Niebieskie Karty” (albo jako doświadczająca, albo jako stosująca przemoc) wskazano ponownie w kolejnej procedurze.

Opierając się na danych z pierwszego kwartału 2014 roku, można prognozować, iż 2014 rok i prawdopodobnie kolejne, cechować się mogą jeszcze większą dynamiką, jeśli chodzi o liczbę ponownie wszczynanych procedur dla tej samej rodziny lub osoby.

1.2. Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskie Karty”

Spośród wszystkich podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, dominują te wszczęte przez policję (72,3%) oraz pracowników socjalnych MOPS (19,1%). Wzrasta w skali roku odsetek procedur wszczynanych przez podmioty uprawnione, pozapolicyjne, choć w dalszym ciągu jest to odsetek relatywnie niski.

Tabela nr 3: Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskie Karty”

	2011	2012	2013	ogółem	%
liczba procedur NK wszczętych przez policjantów dla jednej rodziny ¹	34	196	247	477	72,3
liczba procedur NK wszczętych przez pracowników socjalnych MOPS dla jednej rodziny ¹	13	60	53	126	19,1
liczba procedur NK wszczętych przez pracowników socjalnych Zespołu Placówek Specjalistycznych dla jednej rodziny ¹	1	8	11	20	3,0
liczba procedur NK wszczętych przez przedstawicieli oświaty dla jednej rodziny ¹	1	14	16	31	4,7
liczba procedur NK wszczętych przez przedstawicieli ochrony zdrowia dla jednej rodziny ¹	0	0	6	6	0,9
liczba procedur NK wszczętych przez przedstawicieli GKRPA dla jednej rodziny ¹	0	0	0	0	0,0
	49	278	333	660	100,0

¹ – za wszczęcie procedury dla rodziny uznaje się skutecznie dostarczony do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego, wypełniony **jako pierwszy** formularz „Niebieska Karta –A”. Formularz wypełniony po raz drugi, w czasie trwania procedury, traktowany jest jako udokumentowanie kolejnego zdarzenia w danej rodzinie. Jeśli przez przedstawicieli różnych instytucji zostaje wypełniony, w tym samym czasie lub w trakcie trwania wszczętej już procedury, formularz „Niebieska Karta-A”, ten formularz, który wpływa do przewodniczącego jako pierwszy wszczyna procedurę w danej rodzinie, ten zaś który wpływa jako następny jest traktowany jako dodatkowa informacja (tj. udokumentowanie kolejnego zdarzenia w rodzinie).

Tabela nr 4: Procedury „Niebieskie Karty” wszczęte przez policję i pracowników socjalnych MOPS w Gdyni według rejonizacji

		liczba	%
procedury NK wszczęte przez pracowników socjalnych MOPS (N=126)	DOPS nr 1	13	10,3
	ZPS Orłowo	13	10,3
	ZPS Dąbrowa-Karwiny	9	7,1
	DOPS nr 2	32	25,4
	DOPS nr 3	25	19,8
	DOPS nr 4	26	20,6
	ZPS Witomino	2	1,6
	pozostałe ¹	6	4,8
procedury NK wszczęte przez policjantów (N=477)	KP Chylonia	204	42,8
	KP Oksywie	71	14,9
	KP Redłowo / KP Wzgórze	65	13,6
	KP Witomino	48	10,1
	KP Karwiny	45	9,4
	KP Śródmieście	42	8,8
	pozostałe ²	2	0,4

¹ po dwie procedury NK: pracownicy socjalni projektu „Rodzina bliżej siebie”, Zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Dziennego Domu Pomocy Społecznej;

² dwie procedury wszczęte przez: KMP Jastrzębie Zdrój oraz KP Rumia (kontynuowane w Gdyni z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania rodziny)

1.3. Sposoby wszczęcia procedur „Niebieskie Karty”

Do wszczęcia procedur „Niebieskie Karty” najczęściej dochodzi na skutek interwencji domowych policji (47,6%, czyli blisko połowa wszczętych procedur) oraz w wyniku rozmowy z pracownikiem socjalnym, bądź wywiadu środowiskowego (22,1%, czyli blisko co czwarta wszczęta procedura). Stosunkowo niski odsetek procedur, wszczętych na skutek obserwacji pedagoga, rozmowy z nauczycielem lub też przyjęcia do szpitala, rozmowy z lekarzem, wynika bezpośrednio z liczby procedur wszczętych przez przedstawicieli oświaty i ochrony zdrowia.

Tabela nr 5: Sposoby wszczęcia procedur „Niebieskie Karty”

	liczba	%
interwencje policji	314	47,6
rozmowa z pracownikiem socjalnym lub w wyniku wywiadu w środowisku	146	22,1
przyjście na komisariat i rozmowy lub zgłoszenie dzielnicowemu	85	12,9
przyjęcie zawiadomienia z art. 207kk	78	11,8
rozmowa z nauczycielem lub w wyniku obserwacji pedagoga	31	4,7
wynik przyjęcia do szpitala lub rozmowa z lekarzem	6	0,9
ogółem	660	100,0

Przemoc w rodzinie zgłaszana jest najczęściej bezpośrednio przez osoby doświadczające przemocy lub jedną z nich, jeśli w danej rodzinie dwie osoby, lub więcej, były osobami doznającymi przemocy (dotyczy 81,5% ogółu procedur).

Tabela nr 6: Osoby zgłaszające przemoc w rodzinie

	liczba	%
osoba doznająca przemocy lub jedna z osób doznających przemocy ¹	538	81,5
świadek bezpośredni przemocy	66	10,0
świadek pośredni przemocy	53	8,0
osoba stosująca przemoc	3	0,5
	660	100,0

¹ jeśli w danej procedurze wskazano dwie osoby (lub więcej) jako doznające przemocy

Z jednej strony, fakt zgłaszania przemocy bezpośrednio przez osobę przemocy doświadczającą jest budujący – świadczyć może o podjęciu przez nią aktywności w kierunku zmiany sytuacji życiowej, jest przejawem szukania pomocy instytucjonalnej, bądź chęci powstrzymania sprawcy od stosowania przemocy. Z drugiej strony, może rodzić dodatkowe pytania.

W przypadku ponad połowy rodzin (381 rodzin, co stanowi 57,7% ogółu) wskazano w formularzu „Niebieska Karta – A” świadków stosowania przemocy (najczęściej wskazywano członków najbliższej rodziny, zazwyczaj pełnoletnie lub małoletnie dzieci).

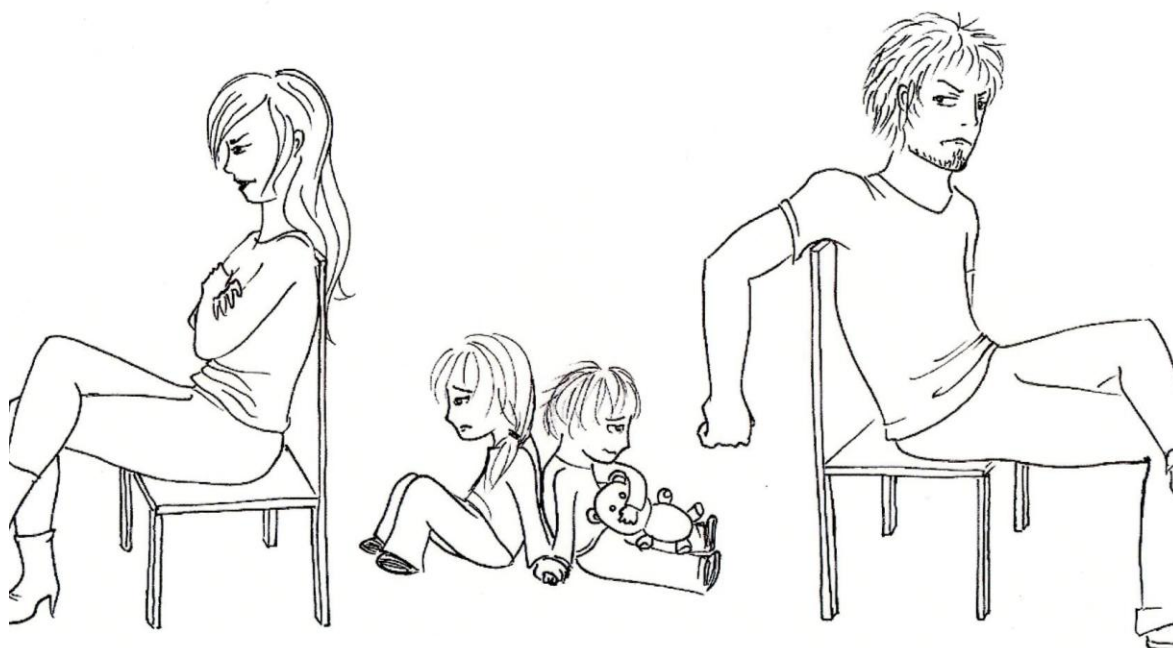
Tabela nr 7: Wskazani świadkowie przemocy w relacji do ODP ¹

	liczba	% (N=381)
dzieci	122	32,0
rodzice	43	11,3
rodzeństwo	25	6,6
współmałżonkowie, partnerzy	24	6,3
sąsiedzi	24	6,3
znajomi	13	3,4
członkowie dalszej rodziny ²	13	3,4
teściowie, rodzice konkubenta	9	2,4
osoby niespokrewnione ³	9	2,4
zięciowie, synowe	5	1,3
wnuki	5	1,3
dziadkowie	4	1,0
nieokreślona relacja ⁴	112	29,4
jako świadków wskazano pozostałych ODP w rodzinie	35	9,2

² pojedyncze wskazania, np. szwagier/szwagierka, kuzynostwo, wujostwo;

³ np. kurator, dyrektor szkoły, pełnomocnik, psychiatra, wychowawca klasy, właściciel mieszkania, pracownik socjalny, opiekunka;

⁴ wskazano osobę/y jednak bez doprecyzowania stopnia pokrewieństwa z osobą doświadczającą przemocy

Korelacja zmiennej niezależnej „zgłoszenie przemocy przez osobę doświadczającą przemocy” ze zmienną zależną „istnieją świadkowie przemocy” pokazuje, iż w przypadku 306 procedur „Niebieskie Karty”, wszczętych na skutek zgłoszenia przez osoby doświadczające przemocy, istnieli świadkowie przemocy. Jeśli zawęzić badaną zbiorowość do rodzin, w których do zachowań przemocowych dochodziło – według deklaracji ODP –

¹ Na potrzeby raportu posłużono się skrótami „OSP” i „ODP” w znaczeniu nadanym przez Rozporządzenie, tj. (1) ODP – „osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie” oraz (2) OSP – „osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie”.

od minimum pół roku, liczba takich rodzin wyniesie 259 (co stanowi 39,2% ogółu rodzin). Otrzymany wskaźnik obrazuje liczbę rodzin, w których byli świadkowie stosowania przemocy, do której dochodziło dłużej niż pół roku, jednak zgłoszenia przemocy w rodzinie dokonała osoba bezpośrednio jej doświadczająca, nie zaś świadek zachowań przemocowych.

Powyższe wskazuje na istotę oraz potrzebę dalszej edukacji społecznej w zakresie problematyki przemocy w rodzinie. Na przestrzeni lat nie odnotowuje się bowiem wzrostu odsetka procedur „Niebieskie Karty”, wszczętych na skutek zgłoszenia przez świadków pośrednich (2011 – 2%, 2012 – 9%, 2013 – 8%) czy bezpośrednich (2011 – 12,2%, 2012 – 10,8%, 2013 – 9,0%). O ważkości problemu decyduje zaś fakt, iż w sytuacji gdy osoba doznająca przemocy nie szuka pomocy instytucjonalnej, przemoc w rodzinie często pozostaje ukrytą w czterech ścianach mieszkania. W takiej sytuacji, zgłoszenie podejrzenia przemocy przez świadka pośredniego bywa najczęściej jedyną szansą na przerwanie kręgu zachowań przemocowych.

W przypadku gdy przemoc w rodzinie została zgłoszona przez świadków pośrednich, jako osoby doznające przemocy wskazywano najczęściej: osoby małoletnie (50,7%) oraz żony (33,3%). Na uwagę zasługuje również fakt, że 8% ogółu osób wskazanych przez świadków pośrednich jako doświadczające przemocy były osobami schorowanymi w znacznym stopniu, wymagającymi opieki. Niewielka jest liczba zgłoszeń przez świadków pośrednich podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec pełnoletnich mężczyzn. Dotyczyła bowiem tylko 3 osób (co stanowi 4% ogółu zgłoszeń przez świadków pośrednich), z czego dwaj mężczyźni byli niepełnosprawni lub schorowani w znacznym stopniu. Fakt ten może wskazywać na szczególny rodzaj wrażliwości społecznej – interwencja świadków pośrednich najczęściej następuje wobec krzywdy lub podejrzenia krzywdy w stosunku do grup uznawanych za słabsze i znajdujące się w trudniejszym położeniu w obliczu doświadczania przemocy (tj. dzieci, kobiet, osób schorowanych lub niepełnosprawnych).

1.4. Przemoc w rodzinie w aspekcie terytorialnym

Analizując liczbę wszczętych procedur „Niebieskie Karty” pod względem miejsca zamieszkania rodziny objętej procedurą, najwięcej dotyczy dzielnic: Chylonia (16,5% wszystkich procedur) oraz Obłuże (7,9%). Najmniej procedur zostało wszczętych dla rodzin zamieszkujących dzielnice Babie Doły oraz Kamienna Góra (poniżej 2% ogółu).

Tabela nr 8: Procedury „Niebieskie Karty” według poszczególnych dzielnic Gdyni

Lp.	dzielnica	liczba procedur	% ogółu	% w liczbie mieszkańców ¹
1	Babie Doły	4	0,6	0,18
2	Chwarzno - Wiczlino	17	2,6	0,20
3	Chylonia	109	16,5	0,44
4	Cisowa	48	7,3	0,37
5	Dąbrowa	24	3,6	0,16
6	Działki Leśne	18	2,7	0,21
7	Grabówek	24	3,6	0,25
8	Kamienna Góra	10	1,5	0,24
9	Karwiny	18	2,7	0,17
10	Leszczynki	50	7,6	0,58
11	Mały Kack	21	3,2	0,25
12	Obłuże	52	7,9	0,27
13	Oksywie	38	5,8	0,25

14	Orłowo	22	3,3	0,31
15	Pogórze	24	3,6	0,17
16	Pustki Cisowskie - Demptowo	27	4,1	0,31
17	Redłowo	19	2,9	0,24
18	Śródmieście	29	4,4	0,22
19	Wielki Kack	16	2,4	0,15
20	Witomino - Leśniczówka	17	2,6	0,20
21	Witomino - Radiostacja	34	5,2	0,33
22	Wzgórze Św. Maksymiliana	39	5,9	0,32
		660	100,0	

¹ w odniesieniu do liczby mieszkańców dzielnic; liczba mieszkańców wg danych ewidencji ludności Urzędu Miasta Gdyni (stan na koniec 2012 roku)

Analizowanie zjawiska przemocy w aspekcie terytorialnym, wyłącznie poprzez liczbę wszczętych procedur dla danej dzielnicy zamieszkania, byłaby jednak niemiarodajna bez uwzględnienia zróżnicowania dzielnic pod względem liczby mieszkańców. Innymi słowy, im więcej mieszkańców w danej dzielnicy, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia. Powyższa zależność widoczna jest również w liczbie wszczętych procedur „Niebieskie Karty”. Chylonia i Obłuże to dwie najliczniej zamieszkałe dzielnice Gdyni, zaś Babie Doły i Kamienna Góra – dwie najmniej liczne.

Zrelatywizowanie liczby wszczętych procedur do liczebności mieszkańców poszczególnych dzielnic, wskazuje, iż nie obserwuje się w Gdyni dominacji żadnej z dzielnic nad pozostałymi, jeśli chodzi o natężenie występowania zjawiska przemocy w rodzinie, przynajmniej w kontekście oficjalnych statystyk, wyrażonych liczbą wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.

Zebrane dane wskazują, iż odsetek procedur w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych dzielnic Gdyni jest równomierny i w żadnej z nich nie przekracza 0,6% ogółu ludności (oscylując w poszczególnych dzielnicach Gdyni w granicach pomiędzy 0,15% a 0,58%). Oznacza to, że przemoc w rodzinie, w aspekcie ilościowym, dotyczy wszystkich gdyńskich dzielnic w równym stopniu.

W końcowej części raportu, w formie załącznika, przeanalizowano zakres zróżnicowania jakościowego dzielnic w odniesieniu do wybranych cech demograficzno-społecznych, dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie.

1.5. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty”

Jak wspomniano we wstępie, na przestrzeni dwóch i pół roku realizacji procedur „Niebieskie Karty” w oparciu o nowe Rozporządzenie, wszczęto 660 procedur, z czego 591 z nich zakończono do dnia 30 kwietnia 2014 roku.

Tabela nr 9: Procedury „Niebieskie Karty” według roku zakończenia

	2011	2012	2013	2014	ogółem
liczba zakończonych procedur NK w danym roku ¹	2	148	323	118	591

¹ według stanu na dzień 30 kwietnia 2014 roku

Dominującym powodem zakończeń procedur „Niebieskie Karty” jest „uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu stosowania przemocy w rodzinie”, które dotyczy blisko połowy procedur (45,2%) oraz „brak zasadności podejmowania dalszych działań w ramach procedury” (dotyczy 39,9%).

Odsetek procedur „Niebieskie Karty” zakończonych z powodu braku zasadności podejmowania dalszych działań w ramach procedury, a więc z reguły tych procedur, w których nie potwierdzono istnienia przemocy w rodzinie, lecz silny konflikt rodzinny, stanowi blisko 40% ogółu.

Odsetek procedur „Niebieskie Karty” zakończonych z powodu ustania przemocy w rodzinie jest najniższy ze wszystkich czterech powodów. Wśród nich znajduje się 9 procedur zakończonych z powodu zgonu osoby doświadczającej przemocy (4 osoby) lub stosującej przemoc (5 osób). Spośród w/w, jeden zgon ODP był skutkiem przemocy.

Tabela nr 10: Powody zakończenia procedur „Niebieskie Karty” (za Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r.); (N=591)

	2011	2012	2013	2014	ogół	%
brak zasadności podejmowania dalszych działań w ramach procedury NK (pkt. A)	2	54	154	26	236	39,9
ustanie przemocy w rodzinie (pkt. Ba)	0	28	42	6	76	12,9
uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu stosowania przemocy w rodzinie (pkt. Bb)	0	63	119	85	267	45,2
zrealizowanie indywidualnego planu pomocy w danej procedurze NK (pkt. Bc)	0	52	23	3	78	13,2

uwaga: odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ jedna procedura NK mogła zostać zakończona z kilku powodów jednocześnie

Najczęstszymi przesłankami do zakończenia procedur są sytuacje, w których osoba doświadczająca przemocy nie zgłasza dalszego zagrożenia, deklarując iż przemoc w rodzinie ustała (39,5%) lub osoba podejrzana o stosowanie przemocy została odizolowana od osoby doświadczającej przemocy (33,6%).

Tabela nr 11: Formy odizolowania ofiary od sprawcy przemocy (N=222)

	liczba
dziecko umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub spokrewnionej rodzinie zastępczej	22
osoba stosująca przemoc trafiła do aresztu śledczego lub zakładu karnego ¹	18
osoba stosująca przemoc wyprowadziła się i nie zamieszkuje z osobą doświadczającą przemocy	88
osoba doświadczająca przemocy wyprowadziła się i nie zamieszkuje z osobą stosującą przemoc	94

uwaga: dane dotyczą tylko zakończonych procedur „Niebieskie Karty”

¹ w przypadku 7 sprawców osadzenie w ZK wynikało z popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy (orzeczenie kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania); kolejnych 11 osób otrzymało wyrok pozbawienia wolności za popełnienie przestępstwa innego, niż użycie przemocy

Długość trwania procedur „Niebieskie Karty” jest zawsze zrelatywizowana do indywidualnej sytuacji rodzin, objętych procedurą. Według danych, największy odsetek procedur (32,5%) jest zakańczanych pomiędzy szóstym a dwunastym miesiącem procedowania. W tabeli poniżej wyszczególniono również liczbę procedur zakończonych z powodu braku zasadności podejmowania dalszych działań w ramach procedury (za pkt. A Rozporządzenia). Im dłuższy okres procedowania, tym mniejszy odsetek procedur

zakończonych z tego powodu (w kategorii procedur realizowanych powyżej półtora roku – nie występuje).

Tabela nr 12: Czas realizacji zakończonych procedur „Niebieskie Karty”

	liczba	% (N=591)	w tym zakończone pkt. A ¹	zakończone pkt. A ¹ (%)
3 miesiące i poniżej	125	21,2	101	80,8
powyżej 3 do 6 miesięcy	186	31,5	78	41,9
powyżej 6 miesięcy do 1 roku	192	32,5	50	26,0
powyżej 1 roku do 1,5 roku	62	10,5	7	11,3
powyżej 1,5 roku do 2 lat	21	3,6	0	0,0
powyżej 2 lat	5	0,8	0	0,0
	591	100,0	236	

¹ za Rozporządzeniem Rady Ministrów – „brak zasadności podejmowania dalszych działań w ramach procedury NK”

Biorąc pod uwagę czas realizacji zakończonych procedur „Niebieskie Karty”:

- 1) uśredniony czas realizacji jednej procedury NK to 7 miesięcy,
 - 1.1) w tym uśredniony czas realizacji jednej procedury NK zakończonej z powodu braku zasadności podejmowania działań (pkt. A Rozporządzenia) to 4,5 miesiąca,
- 2) najkrótszy czas realizowanej procedury NK (minimum) to 24 dni (procedura zakończona z powodu pkt. A Rozporządzenia),
- 3) najdłuższy czas realizowanej procedury NK (maksimum) to 2 lata 3 miesiące.

Tabela nr 13: Czas realizacji nie zakończonych procedur „Niebieskie Karty”¹

	liczba	% (N=69)
poniżej 3 miesięcy	1	1,4
powyżej 3 do 6 miesięcy	33	47,8
powyżej 6 miesięcy do 1 roku	23	33,3
powyżej 1 roku do 1,5 roku	9	13,0
powyżej 1,5 roku do 2 lat	2	2,9
powyżej 2 lat	1	1,4
	69	99,8

¹ według stanu na dzień 30 kwietnia 2014 roku

2

Charakterystyka środowisk objętych procedurą „Niebieskie Karty”

2.1. Problemy społeczne współwystępujące ze zjawiskiem przemocy w rodzinie

Dominujące problemy społeczne w rodzinach objętych w latach 2011-2013 procedurą „Niebieskie Karty”, które współwystępują ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, można skatalogować według pięciu głównych kategorii, uszeregowanych poniżej pod kątem częstotliwości współwystępowania:

1) nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu lub środków psychoaktywnych / leków

Problem ten dotyczy 404 rodzin spośród 660 objętych procedurą, co stanowi **61,2% ogółu**. Dominujący problem stanowi nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu, który dotyczy 390 rodzin (59,0% ogółu), kolejne zaś to problem uzależnienia od środków

psychoaktywnych (2,0% ogółu, 13 rodzin) oraz uzależnienia od leków (0,2% ogółu, 1 rodzina).

Bardzo istotny jest również fakt, iż problem uzależnienia lub nadużywania alkoholu, środków psychoaktywnych, leków nie dotyczy tylko i wyłącznie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie. W toku procedowania stwierdzano kilkakrotnie, iż problem uzależnienia dotyczy czasami także osób doznających przemocy lub obie strony jednocześnie – osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc.

W sytuacjach, gdy problem alkoholowy w rodzinie współwystępuje wraz ze zjawiskiem przemocy, mowa jest o nadużywaniu lub uzależnieniu od alkoholu. Rodziny, w których doszło do tzw. „gorącej przemocy” pod wpływem alkoholu nie są uwzględnione w powyższej grupie, jeśli w toku procedowania nie potwierdzono istnienia w rodzinie problemu uzależnienia od alkoholu, bądź jego nadużywania. Inaczej mówiąc, w grupie tej znajdują się tylko te rodziny, w których nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu przyjmuje postać ciągłą, stałą, nieincydentalną.

Należy również podkreślić, iż w grupie znajdują się jednocześnie tylko te rodziny, w których widoczna jest bezpośrednia zależność pomiędzy nadużywaniem alkoholu a występowaniem zachowań przemocowych. Odsetek rodzin, objętych procedurą, w których istnieje problem uzależnienia od alkoholu (dotyczący osób stosujących przemoc lub osób doświadczających przemocy, lub też obie strony jednocześnie) jest wyższy i wynosi 62,4%. Nie we wszystkich rodzinach problem uzależnienia alkoholowego jest jednak głównym, dominującym problemem współwystępującym ze zjawiskiem przemocy.

Tabela nr 14: Uzależnienie lub nadużywanie alkoholu w rodzinach objętych procedurą

	liczba rodzin	% (N=660)
problem alkoholowy w rodzinie dotyczy tylko osoby stosującej przemoc	357	54,1
problem alkoholowy w rodzinie dotyczy zarówno osoby stosującej, jak i doświadczającej przemocy	44	6,7
problem alkoholowy w rodzinie dotyczy tylko osoby doświadczającej przemocy	11	1,7
	412	62,4

W przypadku wszystkich procedur „Niebieskie Karty”, to wypełniony formularz „Niebieska Karta – A”, zazwyczaj jako pierwszy sugeruje, czy w rodzinie występuje problem alkoholowy. W formularzu bowiem osoba zgłaszająca przemoc deklaruje m.in. czy sprawca przemocy jest osobą uzależnioną, bądź nadużywającą alkoholu. Należy dodać, iż dane zawarte w formularzach opierają się na deklaracyjnych opiniach osób zgłaszających, które następnie są weryfikowane w toku prac grup roboczych. Tego typu weryfikacja dostarczyła wiedzy, iż:

- w 46 przypadkach wskazano w formularzu na uzależnienie OSP, ale go nie potwierdzono w toku prac grup roboczych,
- w 10 przypadkach nie wskazano w formularzu na uzależnienie OSP, jednakże stwierdzono je w toku prac grup roboczych,
- w pozostałych przypadkach deklaratywne opinie z formularza znalazły potwierdzenie w ustaleniach grup roboczych.

Ogółem potwierdzono uzależnienie 403 osób stosujących przemoc (co stanowi 59,4% ogółu OSP). Potwierdzeniem problemu może być fakt, iż co trzeci sprawca przemocy (34,6%) znajdował się pod wpływem alkoholu w chwili wszczęcia procedury. Jeśli zawęzić zaś badaną

zbiorowość tylko do tych procedur, które wszczęto w obecności OSP, odsetek ten wzrasta do 77,3% ogółu sprawców (por. szerzej w pkt. 4.2).

Tabela nr 15: OSP uzależnieni lub nadużywający alkoholu

	liczba	%
tak	403	59,4
nie	241	35,5
brak danych	35	5,2
	679	100,1

Jak zaznaczono wcześniej, bywa, że problem uzależnienia od alkoholu dotyczy również osób doświadczających przemocy. Spośród wszystkich interwencji policji, zakończonych wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”, 34 ODP znajdowało się pod wpływem alkoholu (najwyższe odnotowane w wyniku badania alkomatem stężenie alkoholu w wydychanym powietrzu wyniosło 2,6 promila), zaś ogółem w toku prowadzenia procedury, potwierdzono istnienie problemu alkoholowego u 56 osób doświadczających przemocy.

Tabela nr 16: ODP uzależnieni lub nadużywający alkoholu

	liczba	%
tak	56	6,1
nie	835	91,1
brak danych	26	2,8
	917	100,0

Analogiczna sytuacja dotyczy rodzin, w których występuje problem nadużywania lub uzależnienia od środków psychoaktywnych lub/i leków. Odsetek rodzin, objętych procedurą,

w których osoby zgłaszające przemoc zadeklarowały w formularzu „Niebieska Karta – A” istnienie problemu uzależnienia od środków psychoaktywnych, leków jest wyższy, niż odsetek wskazany w grupie problemów dominujących i stanowi 9% ogółu. Nie we wszystkich rodzinach problem uzależnienia od środków psychoaktywnych, leków jest bowiem głównym, dominującym problemem współwystępującym ze zjawiskiem przemocy.

Tabela nr 17: OSP uzależnieni lub nadużywający środków psychoaktywnych / leków

	liczba	%
tak	61	9,0
nie	404	59,5
brak danych	214	31,5
	679	100,0

2) problemy socjalno-bytowe (mieszkaniowe, finansowe)

Problem ten dominuje w przypadku 124 rodzin spośród 660 objętych procedurą, co stanowi **18,8% ogółu**.

Do przemocy lub konfliktów w rodzinach dochodzi na tle problemów życia codziennego, związanych ze sferą socjalno-bytową, np. partycypowania w kosztach utrzymania (opłatach, użytkowania mieszkania), podziału obowiązków, braku pracy jednego z domowników (np. dorosłego dziecka, pozostającego na utrzymaniu rodziców), frustracji powodowanej sytuacją życiową (z reguły zawodową).

3) rozpad związku (małżeńskiego, partnerskiego) i/lub poważny kryzys w związku

Problem ten współwystępuje u 118 rodzin spośród 660 objętych procedurą, co stanowi **17,9% ogółu**.

Do grupy tej należą rodziny, w których doszło do rozpadu związku / małżeństwa, często rozpadu sformalizowanego w postaci orzeczonej separacji lub rozwodu. Do grupy tej należą również rodziny będące w trakcie postępowania rozwodowego, w których zgłoszenie faktu stosowania przemocy bywa czasem traktowane jako pomocne do otrzymania rozwodu z orzeczeniem winy, a zarzewiem konfliktu stają się również kwestie finansowe dotyczące podziału współwłasności małżeńskiej.

4) problemy opiekuńczo-wychowawcze

Problem ten dominuje w przypadku 81 spośród 660 rodzin objętych procedurą, co stanowi **12,3% ogółu**.

W grupie tej główne problemy dotyczą zaniedbań opiekuńczych, niewydolności lub bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Kary cielesne i formy przemocy psychicznej, stosowane najczęściej wobec małoletnich, traktowane są jako metody wychowawcze. W grupie tej znajdują się również rodziny stykające się z problemem zdemoralizowania dzieci, skutkującym stosowaniem przez małoletniego lub młodocianego dziecka przemocy, najczęściej wobec rodziców, opiekunów.

5) zaburzenia lub choroby psychiczne

Problem ten dominuje w przypadku 46 spośród 660 rodzin objętych procedurą, co stanowi **7,0% ogółu**.

W przypadku tej grupy, podobnie jak w przypadku problemu alkoholowego, zaburzenia lub choroby psychiczne dotyczą nie tylko osób stosujących przemoc (26 rodzin), ale też doświadczających przemocy (20 rodzin).

Problemy społeczne, współwystępujące ze zjawiskiem przemocy, dotyczące niewielkiej liczby rodzin to: konflikty z teściami (1,8%, dotyczy 12 rodzin), zazdrość o partnera (1,5%, dotyczy 10 rodzin), czy konflikty międzypokoleniowe (0,6%, dotyczy 4 rodzin).

Warto dodać, iż powyższe problemy nierzadko współwystępują ze sobą, przenikają się. Nie można również deklaratywnie stwierdzić na podstawie posiadanych materiałów źródłowych, czy problemy te stanowią przyczynę lub skutek przemocy w rodzinie. Bez wątpienia można je jednak uznać za grupę problemów społecznych, współwystępujących ze zjawiskiem przemocy w rodzinach, objętych procedurą „Niebieskie Karty”.

2.2. Stereotypizacja zjawiska przemocy w rodzinie

Zjawisko przemocy domowej nierzadko i dość stereotypowo utożsamiane jest ze środowiskami dysfunkcyjnymi, zmarginalizowanymi, wykluczonymi społecznie lub też znajdującymi się na pograniczu wykluczenia społecznego.

Aby zweryfikować w jakim stopniu owe stereotypowe postrzeganie osób uwikłanych w przemoc w rodzinie, pokrywa się z rzeczywistością lub od niej odbiega, analizie poddano sytuacją społeczną rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, w odniesieniu do trzech wymiarów życia społecznego, takich jak:

- 1) sytuacja ekonomiczna,
- 2) korzystanie z instytucjonalnego wsparcia ośrodka pomocy społecznej,
- 3) objęcie rodziny kuratelą sądową.

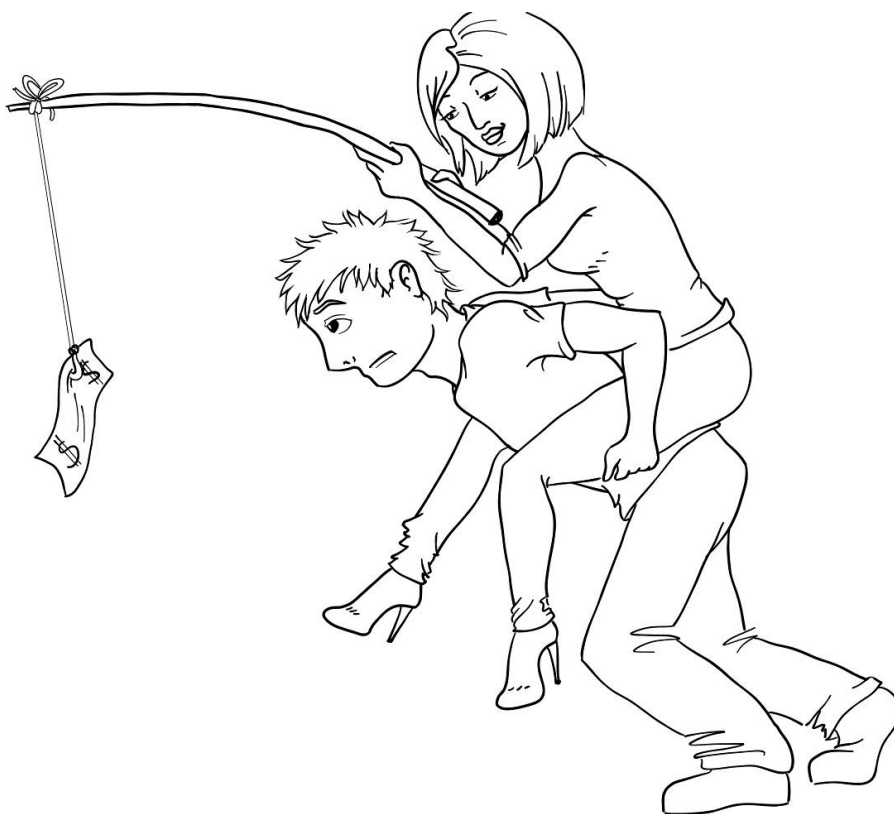
2.2.1. Sytuacja ekonomiczna rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”

Analiza sytuacji ekonomicznej rodzin wskazuje, iż większość z nich sklasyfikować można jako rodziny o przeciętnej („ani dobrej, ani złej”) sytuacji ekonomicznej. Rodziny o bardzo złej lub złej sytuacji ekonomicznej stanowią 34,1% ogółu rodzin, podczas gdy rodziny o bardzo dobrej lub dobrej – 23% ogółu. Uwzględniając zsumowany odsetek wskazań neutralnych i pozytywnych („ani dobra, ani zła”, „dobra”, „bardzo dobra”), udział rodzin posiadających przeciętną lub ponadprzeciętną sytuacją ekonomiczną stanowi 53,6% ogółu. Nie obserwuje się więc w liczbie rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, dominacji środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bardzo złej sytuacji ekonomicznej. Odsetek wskazań skrajnych – zarówno tych pozytywnych, jak i negatywnych – jest niewielki i porównywalny, co oznacza, że rodzin znajdujących się w bardzo złej sytuacji ekonomicznej (3,6%) jest tyle samo, co rodzin znajdujących się w sytuacji bardzo dobrej (3,2%).

Tabela nr 18: Sytuacja ekonomiczna rodzin objętych procedurą

	liczba rodzin	% ogółu rodzin
bardzo dobra	21	3,2
dobra	131	19,8
ani dobra, ani zła	202	30,6
zła	201	30,5
bardzo zła	24	3,6
brak danych	81	12,3
	660	100,0

Spośród wszystkich rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, u 138 z nich zidentyfikowano istnienie problemu zadłużenia finansowego. Im gorsza sytuacja materialna, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia problemu (odsetek rodzin o bardzo dobrej lub dobrej sytuacji ekonomicznej i posiadających zadłużenia stanowi 6,5%, podczas gdy w rodzinach o złej lub bardzo złej sytuacji ekonomicznej sięga już 78,3%). Należy mieć na uwadze, iż próba oszacowania rzeczywistej skali zjawiska jest ograniczona metodologicznie z uwagi na dostępność informacji o problemie – z tego też powodu może przedkładać się kompletność uzyskanych wyników.

Zadłużenia finansowe są wprost skorelowane z zagrożeniem eksmisji z lokalu mieszkalnego. Spośród wszystkich rodzin objętych procedurą, w odniesieniu do 20 z nich zidentyfikowano w toku procedowania istniejący problem w tym zakresie. Procentowy udział rodzin zagrożonych eksmisją, stanowiący 3% ogółu, jest jednak niski i w szczególności dotyczy tych rodzin, które znajdują się w bardzo złej sytuacji ekonomicznej (90%).

2.2.2. Instytucjonalne wsparcie ośrodka pomocy społecznej

Rodziny, które w chwili objęcia procedurą „Niebieskie Karty” korzystały w sposób regularny i stały z instytucjonalnego wsparcia ośrodka pomocy społecznej stanowiły 22,6% ogółu. Dodatkowo, 16,4% rodzin figurowało w systemie pomocy społecznej, jednak w chwili wszczęcia procedury od kilku lat nie skorzystały z żadnej oferty ośrodka (np. świadczeń pomocy społecznej, pracy socjalnej), będąc tzw. biernymi klientami pomocy społecznej.

Uwzględniając powyższy podział na czynnych i biernych klientów systemu pomocy społecznej, 61,1% rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” pozostawało w chwili wszczęcia procedury całkowicie poza systemem pomocy społecznej.

Tabela nr 19: Rodziny korzystające ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej w chwili objęcia procedurą „Niebieskie Karty”

	liczba rodzin	% ogółu rodzin
czynni klienci pomocy społecznej	149	22,6
bierni klienci pomocy społecznej	108	16,4
rodziny poza systemem pomocy społecznej	403	61,1
	660	100,1

Zdarza się, że w toku realizacji procedury, rodzina zostaje objęta pomocą instytucjonalną ośrodka pomocy społecznej (np. w formie świadczenia, bądź wsparcia psychologicznego lub prawnego). Spośród 403 rodzin, które przed wszczęciem procedury w ogóle nie korzystały z systemu pomocy społecznej, a zaczęły w trakcie procedowania, 52 z nich objęto wsparciem, w tym:

1) w przypadku 34 rodzin wsparciem objęto całe rodziny,

2) w kolejnych 18 – tylko jedną z osób objętych procedurą (tylko ODP – 8 rodzin, tylko OSP – 10 rodzin).

W chwili obecnej, spośród 660 rodzin objętych procedurą, w systemie pozostaje (jako czynni lub bierni klienci) 309 rodzin, co stanowi 46,8% ogółu. Poza systemem pomocy społecznej pozostaje w dalszym ciągu 53,2% ogółu rodzin, objętych procedurą.

2.2.3. Kuratela sądowa w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”

Rodziny, które w chwili wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, objęte były kuratelą sądową stanowiły 14,8% ogółu (98 rodzin). Dodatkowo, w odniesieniu do 12 rodzin udokumentowano w toku procedowania, istnienie kurateli w rodzinie w przeszłości (9 rodzin z dozorem kuratorskim dla dorosłych oraz 3 rodziny z nadzorem kuratorskim dla nieletnich).

Tabela nr 20: Rodziny objęte kuratelą sądową w chwili wszczęcia procedury

	liczba rodzin	% ogółu rodzin
rodziny z dozorem kuratorskim	47	7,1
rodziny z nadzorem kuratorskim dla dorosłych	48	7,3
rodziny z nadzorem kuratorskim dla nieletnich	8	1,2
rodzina objęta kuratelą, ale brak danych dotyczących rodzaju kurateli	1	0,2
ogół rodzin objętych kuratelą	98	14,8

uwaga: odsetki nie sumują się, ponieważ w jednej rodzinie mógł być orzeczony więcej niż jeden rodzaj kurateli sądowej

Praktyką jest, że gdy w ocenie grupy roboczej zagrożone jest dobro małoletnich, składany jest wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny. Efektem powyższego często bywa orzeczenie sądowego nadzoru kuratorskiego. Ponadto, w trakcie trwania procedur, w rodzinie ustanowione zostały również dozory kuratorskie dla osób dorosłych. Ogółem w odniesieniu do 65 rodzin orzeczono kuratelę w trakcie trwania procedury (odsetki nie sumują się, ponieważ w jednej rodzinie mogły zostać orzeczone dwa rodzaje kurateli, głównie dozór i nadzór dla dorosłych), w tym:

- a) 16 dozorów kuratorskich dla dorosłych,
- b) 51 nadzorów kuratorskich dla dorosłych,
- c) 1 nadzór kuratorski dla nieletnich.

Dodatkowo, w przypadku kolejnych 65 rodzin wystosowano wnioski o wgląd w sytuację rodziny, w tym:

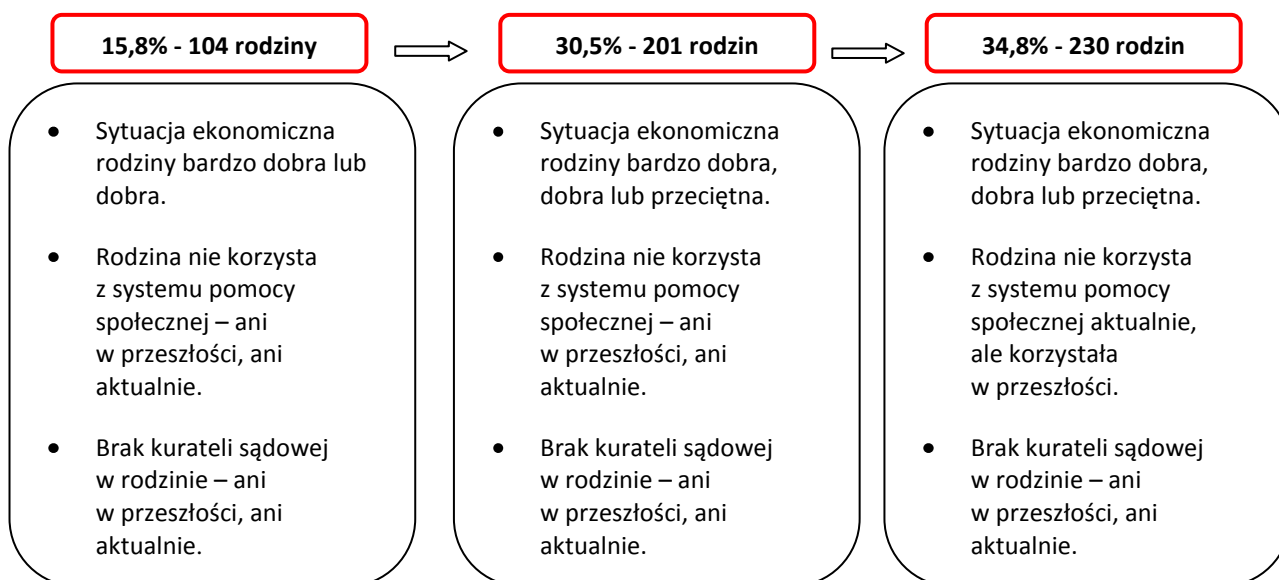
- a) w przypadku 28 rodzin sąd nie ustanowił nadzoru,
- b) zaś w przypadku kolejnych 37 rodzin procedura ustanowienia nadzoru nie została jeszcze zamknięta.

2.2.4. Wnioski

Aby zweryfikować, w jakim stopniu stereotypowe postrzeganie zjawiska przemocy w rodzinie znajduje odzwierciedlenie w rzeczywistości lub od niej odbiega, skorelowano trzy zmienne: sytuację ekonomiczną rodzin, korzystanie z instytucjonalnego wsparcia ośrodka pomocy społecznej oraz posiadanie przez rodzinę kurateli sądowej.

Wykres poniżej wskazuje na odsetek środowisk, o których można bezsprzecznie powiedzieć, że całkowicie odbiegają od stereotypowego wyobrażenia nt. rodzin uwikłanych w problem przemocy domowej, tj. spełniają *łącznie* trzy kryteria – mają bardzo dobrą lub dobrą sytuację ekonomiczną, nie korzystały nigdy (ani w przeszłości, ani aktualnie) ze wsparcia instytucjonalnego ośrodka pomocy społecznej oraz nie posiadają, ani nie posiadały w przeszłości kurateli sądowej.

Odsetek rodzin, spełniających łącznie w/w trzy kryteria stanowi 15,8% ogółu rodzin (104 rodziny). Poprzez zróżnicowanie populacji tylko o jedną zmienną, tj. „sytuacja ekonomiczna ani dobra, ani zła” odsetek rodzin wzrasta do poziomu 30,5% (201 rodzin). Wprowadzenie kolejnej – „korzystały z systemu pomocy społecznej w przeszłości, ale aktualnie nie korzystają”, odsetek rodzin wzrósł do 34,8% (230 rodzin).

Dla porównania, skorelowano również zmienne, wskazujące na odsetek rodzin znajdujących się na pograniczu wykluczenia społecznego lub wykluczonych społecznie, tj.:

- a) sytuacja ekonomiczna rodziny jest bardzo zła lub zła, w tym może występować zagrożenie eksmisją z lokalu mieszkalnego,

- b) rodzina korzysta z systemu pomocy społecznej – zarówno przed wszczęciem procedury, jak i w trakcie jej realizacji,
- c) rodzina objęta jest kuratelą sądową.

Odsetek rodzin spełniających powyższe trzy kryteria stanowi 8,3% ogółu (55 rodzin).

Analizując sytuację rodzin w odniesieniu do trzech wymiarów życia społecznego wysnuć można wniosek, iż odsetek środowisk, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, które można określić jako rodziny zmarginalizowane, stanowi 8,3% ogółu. Odsetek rodzin, które znajdują się w sytuacji odwrotnej do powyższej, a więc rodziny o bardzo dobrej lub dobrej sytuacji ekonomicznej, nie korzystające w ogóle ze wsparcia instytucjonalnego ośrodka pomocy społecznej i bez kurateli sądowej stanowią 15,8% ogółu. Uwzględniając zaś jeszcze rodziny o przeciętnej sytuacji ekonomicznej odsetek ten wzrasta do 34,8% ogółu.

Pozostały odsetek środowisk (56,8%) można uznać za rodziny o sytuacji społecznej zróżnicowanej w ujęciu indywidualnym, lecz przeciętnej w ujęciu ogólnym (ani bardzo dobrej, ani bardzo złej sytuacji ekonomicznej, korzystające okresowo lub nie korzystające w ogóle z systemu pomocy społecznej, z kuratelą sądową w przeszłości lub orzeczoną w trakcie realizacji procedury „Niebieskie Karta”). Powyższe wyniki badania przełamują stereotyp zjawiska przemocy w rodzinie.

2.3. Struktura gospodarstw domowych

Struktura gospodarstw domowych w rodzinach, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, wskazuje na dominację gospodarstw domowych większych niż dwuosobowe.

Tabela nr 21: Struktura gospodarstw domowych w rodzinach objętych procedurą

liczebność gospodarstwa domowego	liczba rodzin	% ogółu rodzin	w tym liczba rodzin, w których są małoletni	odsetek małoletnich w rodzinach %
2-osobowe (ODP i OSP)	145	22,0	3	2,1
3-osobowe	213	32,3	124	58,2
4-osobowe	210	31,8	171	81,4
5-osobowe	60	9,1	56	93,3
6-osobowe	18	2,7	17	94,4
7-osobowe	9	1,4	9	100,0
8-osobowe i więcej	5	0,8	5	100,0
	660	100,1	385	

W ponad połowie rodzin (58,2%) przebywają osoby małoletnie. Im większe liczebnie gospodarstwo domowe, tym wyższy odsetek małoletnich w rodzinach. Z liczby 515 rodzin, będących gospodarstwami domowymi złożonymi z minimum trzech osób, u 179 rodzin wskazano w procedurach więcej niż jedną osobę doświadczającą przemocy w rodzinie (34,8%). Innymi słowy oznacza to, że w ponad co trzeciej rodzinie, złożonej z minimum trzech osób, przemoc w formie bezpośredniej dotyka więcej niż jedną osobę w rodzinie. Równie istotnych informacji dostarcza analiza struktury gospodarstw domowych w odniesieniu do liczby małoletnich w rodzinach. Liczba wszystkich małoletnich w rodzinach, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, wyniosła 656 osób. Udział małoletnich w liczbie osób doświadczających przemocy wyniósł zaś 227 osób. Oznacza to, że 34,6% ogółu małoletnich z rodzin, objętych procedurą, było nie tylko świadkami przemocy, ale też osobami bezpośrednio jej doświadczającymi.

Z powyższych danych można wnioskować, iż przemoc domowa rzadko dotyczy tylko jednej osoby w rodzinie. Współdomownicy bywają przy tym nie tylko bezpośrednimi świadkami przemocy, ale często stają się również osobami doznającymi przemocy. Bardzo często są nimi małoletnie dzieci. Dane potwierdzają również istotę systemowego elementu integracji, który powinien koncentrować się wokół działań terapeutycznych wykonywanych nie tylko z osobą bezpośrednio uwikłaną w przemoc, ale całym jej najbliższym otoczeniem.

3

Charakterystyka osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc

3.1. Struktura płci i wieku osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc

W 660 rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty” odnotowano 917 osób doświadczających przemocy. W blisko co czwartej rodzinie (27,1% ogółu; 179 rodzin), objętej procedurą, więcej niż jedna osoba w rodzinie doświadcza przemocy.

Biorąc pod uwagę powyższe:

- 1) w 481 rodzinach wskazano 1 ODP (72,9% ogółu),
- 2) w 123 rodzinach wskazano 2 ODP (18,6% ogółu),
- 3) w 38 rodzinach wskazano 3 ODP (5,8% ogółu),
- 4) w 16 rodzinach wskazano 4 ODP (2,4% ogółu),
- 5) w 2 rodzinach wskazano 6 ODP (0,3% ogółu).

W 660 rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty” odnotowano 679 osób podejrzanych o stosowanie przemocy. W przypadku 15 rodzin (2,3% ogółu) wskazano więcej niż jedną osobę jako sprawcę przemocy domowej.

Biorąc pod uwagę powyższe:

- 1) w 645 rodzinach wskazano 1 OSP (97,7% ogółu),
- 2) w 12 rodzinach wskazano 2 OSP (1,8% ogółu),
- 3) w 2 rodzinach wskazano 3 OSP (0,3% ogółu),
- 4) w 1 rodzinie wskazano 4 OSP (0,2% ogółu).

Tabela nr 22: Liczba osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc

	ODP		OSP	
	liczba	%	liczba	%
mężczyźni	189	20,6	612	90,1
kobiety	728	79,4	67	9,9
ogółem	917	100,0	679	100,0
w tym małoletni	227	24,8	8	1,2

W strukturze płci osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie zdecydowanie dominują mężczyźni (90,1%). Odsetek kobiet podejrzanych o stosowanie przemocy stanowi 9,1% ogółu. Biorąc pod uwagę strukturę wiekową osób podejrzanych o stosowanie przemocy, dominują osoby w grupie wiekowej 30-39 lat (26,4% ogółu sprawców) oraz 40-49 lat (24,7% ogółu sprawców). Na uwagę zasługuje, nieznaczny, ale istniejący, odsetek małoletnich sprawców przemocy (1,2% ogółu OSP).

W strukturze płci osób doznających przemocy w rodzinie dominują kobiety (79,4%). Odsetek mężczyzn doznających przemocy stanowi 20,6% ogółu i dominuje w szczególności w grupie małoletnich, znacząco zmniejszając się w grupie mężczyzn dorosłych. W strukturze wiekowej osób doznających przemocy dominują osoby małoletnie (osoby poniżej 18 roku życia stanowią 24,7% ogółu) oraz osoby w kategorii wiekowej 30-39 lat (17,1% ogółu). W grupie wiekowej do 18 lat udział kobiet jest tożsamy z udziałem mężczyzn, jednak powyżej 18 roku życia kobiety dominują znacząco (między 82% do 94%) w każdej z grup wiekowych. Jak już zaznaczono, obserwuje się bardzo wysoki odsetek małoletnich w ogólnej liczbie osób doświadczających przemocy, wynoszący 24,8% ogółu ODP. Oznacza to, że co czwarta osoba doznająca przemocy w rodzinie, objętej procedurą „Niebieskie Karty”, to osoba małoletnia.

Tabela nr 23: Struktura wieku i płci osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc

wiek / płeć	ODP			OSP		
	liczba	% ogółu	płeć	liczba	% ogółu	płeć
poniżej 13 roku życia	136	14,8	62k, 74 m	0	0,0	0 k, 0 m
13-17	91	9,9	45 k, 46 m	8	1,2	1 k, 7 m
18-24	73	8,0	60 k, 13 m	26	3,8	1 k, 25 m
25-29	62	6,8	53 k, 9 m	40	5,9	4 k, 36 m
30-39	157	17,1	148 k, 9 m	179	26,4	17 k, 162 m
40-49	120	13,1	110 k, 10 m	168	24,7	18 k, 150 m
50-59	114	12,4	107 k, 7 m	130	19,1	13 k, 117 m
60-69	78	8,5	66 k, 12 m	85	12,5	9 k, 76 m
powyżej 70 roku życia	62	6,8	54 k, 8 m	24	3,5	3 k, 21 m
brak danych	24	2,6	23 k, 1 m	19	2,8	1 k, 18 m
	917	100,0	728 k, 189 m	679	99,9	67 k, 612 m

uwaga: tabela powyżej uwzględnia 21 ODP i 21 OSP powtarzających się w różnych procedurach. Powyższe wynika z faktu, że wiek ofiary / sprawcy zmieniał się w zależności od daty wszczęcia procedury NK, w której powtórnie wskazano daną osobę.

3.2. Osoby doświadczające przemocy i stosujące przemoc we wzajemnej relacji

Biorąc pod uwagę grupy, które dominują wśród osób doznających przemocy najliczniejsze są trzy z nich:

- 1) współmałżonkowie / partnerzy (68,6% ogółu rodzin),
- 2) dzieci – tak dorośle, jak i małoletnie – w rodzinach, mieszkające z rodzicami lub opiekunami (43,3% ogółu rodzin),
- 3) rodzice / opiekunowie (18,3% ogółu rodzin).

Pozostałe grupy są mało liczebne.

Uwzględniając pojedynczy status osoby doznającej przemocy w relacji do sprawcy, dominują:

- 1) żony (48,5% ogółu ODP, co oznacza, że w blisko połowie rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, żona jest osobą doznającą przemocy),
- 2) córki (20,6% ogółu ODP),
- 3) synowie (17,9% ogółu ODP),
- 4) matki (14,7% ogółu ODP),
- 5) konkubiny (14,5% ogółu ODP).

Udział pozostałych grup jest niski w porównaniu do powyższych – żaden nie przekracza 3,2%.

Warto dodać, iż małą grupę osób doświadczających przemocy stanowią osoby schorowane w znacznym stopniu, wymagające stałej opieki (2,6% ogółu, 24 osoby) oraz osoby upośledzone intelektualnie (1,6% ogółu, 15 osób). Posiadane materiały źródłowe nie pozwalają stwierdzić, czy powyższe wynika z faktu sporadycznego stosowania przemocy w stosunku do tych grup, czy raczej z faktu ukrycia zjawiska. Na podstawie posiadanej dokumentacji można jednak stwierdzić, iż przemoc częściej w odniesieniu do tych dwóch grup zgłaszana jest przez świadków, niż osoby doświadczające zachowań przemocowych,

co hipotetycznie mogłoby wskazywać na drugi z wymienionych powodów (odsetek procedur zgłoszonych przez świadków w przypadku osób schorowanych w znacznym stopniu sięga 54,2% ogółu, zaś w przypadku osób upośledzonych intelektualnie – 66,7%).

Tabela nr 24: Status ODP w relacji do OSP

ODP	liczba	%
WSPÓŁMAŁŻONEK/KA – PARTNER/KA	453	68,6
żona	320	48,5
konkubina	96	14,5
była żona	20	3,0
mąż	10	1,5
była konkubina	4	0,6
były mąż	2	0,3
konkubent	1	0,2
DZIECI (też dorosłe) MIESZKAJĄCE Z RODZICAMI / PARTNERAMI	286	43,3
córka	135	20,5
syn	118	17,9
pasierb	11	1,7
córka konkubiny	8	1,2
pasierbica	8	1,2
syn konkubiny	5	0,8
przybrana córka	1	0,2
RODZICE / OPIEKUNOWIE	121	18,3
matka	97	14,7
ojciec	21	3,2
partner matki	2	0,3
ojczym	1	0,2
RODZEŃSTWO	27	4,1
siostra	21	3,2
brat	6	0,9
WNUKI	16	2,4
wnuczka	9	1,4
wnuk	6	0,9
wnuk byłej żony (przybrany wnuk)	1	0,2
DZIADKOWIE	5	0,8
babcia	5	0,8
TEŚCIOWIE / RODZICE PARTNERA	5	0,8
teściowa	2	0,3
matka konkubiny	1	0,2
ojciec konkubiny	1	0,2
CZŁONKOWIE DALSZEJ RODZINY LUB OSOBY NIESPOKREWNIONE	16	2,4
bratowa	2	0,3
matka nieżyjącej konkubiny	2	0,3
szwagierka	1	0,2
bratanek	1	0,2
bratanica	1	0,2
siostrzeniec	1	0,2
ciotka	1	0,2
zięć	1	0,2
synowa	1	0,2
aktualna żona byłego męża	1	0,2
partnerka siostrzeńca	1	0,2

syn pasierbicy	1	0,2
córka pasierbicy	1	0,2
córka bratanicy	1	0,2

uwaga: odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ w jednej rodzinie mogło być kilku ODP o różnym stopniu pokrewieństwa z OSP

Biorąc pod uwagę grupy, które dominują wśród osób stosujących przemoc najliczniejsze są trzy z nich:

- 1) współmałżonkowie / partnerzy (68,6% ogółu rodzin),
- 2) rodzice / opiekunowie (33,5% ogółu rodzin)
- 3) dzieci – tak dorośle, jak i małoletnie – w rodzinach, mieszkające z rodzicami lub opiekunami (17,7% ogółu rodzin).

Pozostałe grupy są mało liczebne.

Uwzględniając pojedynczy status osoby stosującej przemoc w relacji do ofiary, dominują:

- 1) mężowie (48,5% ogółu OSP, co oznacza, że w blisko połowie rodzin, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, mąż jest sprawcą przemocy domowej),
- 2) ojcowie (23,9% ogółu OSP),
- 3) synowie (15,2% ogółu OSP)
- 4) konkubenci (14,5% ogółu OSP).

Udział pozostałych grup jest niski w porównaniu do powyższych – żaden nie przekracza 5,6%.

Tabela nr 25: Status OSP w relacji do ODP

OSP	liczba	%
WSPÓŁMAŁŻONEK/KA – PARTNER/KA	453	68,6
mąż	320	48,5
konkubent	96	14,5
były mąż	20	3,0
żona	10	1,5
były konkubent	4	0,6
była żona	2	0,3
konkubina	1	0,2
RODZICE / OPIEKUNOWIE	221	33,5
ojciec	158	23,9
matka	36	5,5
ojczym	15	2,3
partner matki	11	1,7
przyszywany ojciec	1	0,2
DZIECI (też dorośle) MIESZKAJĄCE Z RODZICAMI / PARTNERAMI	117	17,7
syn	100	15,2
córka	14	2,1
syn partnerki	2	0,3
pasierb	1	0,2
RODZEŃSTWO	27	4,1
brat	25	3,8
siostra	2	0,3
DZIADKOWIE	13	2,0
babcia	6	0,9
dziadek	6	0,9
były mąż babci (przyszywany dziadek)	1	0,2

WNUKI	5	0,8
wnuk	3	0,5
wnuczka	2	0,3
TEŚCIOWIE	2	0,3
teściowa	1	0,2
teść	1	0,2
CZŁONKOWIE DALSZEJ RODZINY LUB OSOBY NIESPOKREWNIONE	16	2,4
bratowa	2	0,3
konkubent nieżyjącej córki	2	0,3
synowa	2	0,3
wujek	2	0,3
konkubent córki	2	0,3
szwagier	1	0,2
ciotka	1	0,2
ciotka partnera	1	0,2
siostrzeniec	1	0,2
ojczym matki	1	0,2
była żona obecnego męża	1	0,2

uwaga: odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ w jednej rodzinie mogło być kilku ODP o różnym stopniu pokrewieństwa z OSP

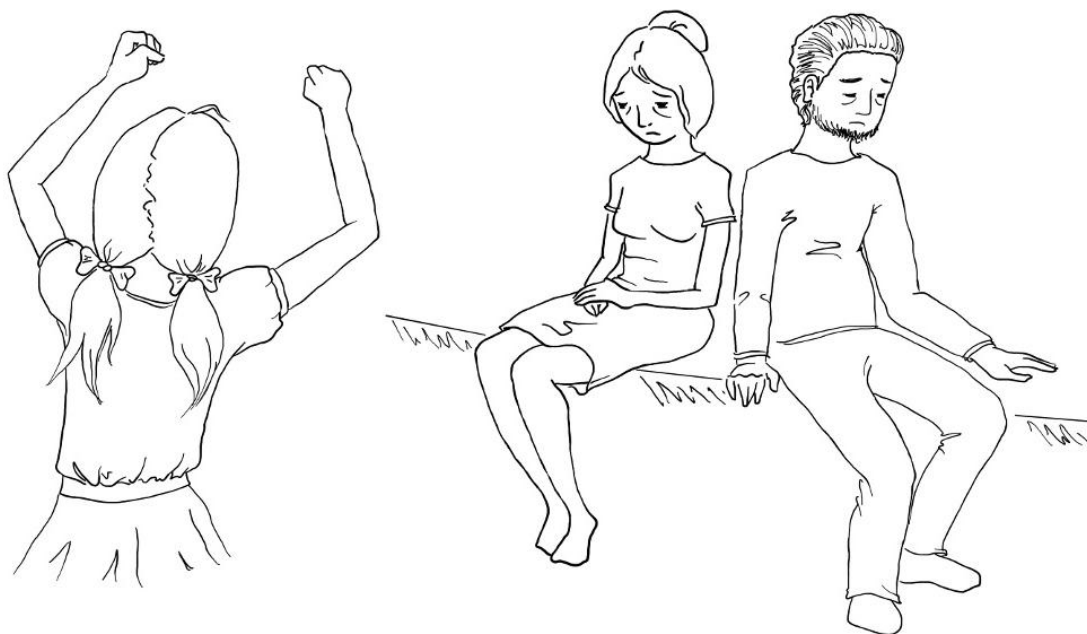
Pogłębiono analizę trzech najpowszechniej występujących typów relacji pomiędzy osobami stosującymi przemoc a doświadczającymi przemocy w ramach poszczególnych grup, próbując wskazać, które z nich dominują nad pozostałymi.

O ile bowiem w pierwszej z grup (współmałżonkowie / partnerzy), z uwagi na rozłączność statusów ODP i OSP, rozkład w ramach grupy wskazuje jednocześnie na dominujące typy relacji, o tyle w przypadku pozostałych dwóch („rodzice – dziecko”; „dziecko – rodzice”) niezbędne jest pogłębienie analiz. Na podstawie powyższych danych nie można bowiem jednoznacznie stwierdzić, który typ relacji jest najpowszechniejszy i dokładnie jakiego odsetka rodzin dotyczy. Przykładowo, czy w ramach grupy „rodzice – dziecko”, przemoc wobec synów, częściej jest stosowana przez ojców, czy matki, lub też w ramach grupy „dziecko – rodzice”, przemoc wobec matek częściej stosują synowie, czy córki itd. Pogłębione analizy umożliwiają sprecyzowanie wskazań.

W grupie zrelatywizowanej do kategorii „OSP – rodzic, ODP – dziecko”, dominującą jest grupa ojców stosujących przemoc wobec córek (taka konfiguracja pojawiła się w 110 z 660 rodzin), jednak bardzo zbliżony odsetek stanowi też grupa ojców stosujących przemoc w stosunku do synów (108 rodzin). Jednocześnie ojcowie najczęściej stosują przemoc wobec dzieci małoletnich (i córek, i synów). Odsetek ojców stosujących przemoc wobec małoletnich synów jest jednak wyższy niż wobec małoletnich córek i synów dorosłych i stanowi dominantę (85 rodzin), biorąc pod uwagę wszystkie typy relacji występujące w grupie „OSP rodzic – ODP dziecko”. Odsetek matek stosujących przemoc jest relatywnie niski i jeśli występuje częściej dotyka córek (niezależnie od ich wieku), niż synów (zdecydowanie częściej synów małoletnich, niż dorosłych).

W grupie zrelatywizowanej do kategorii „OSP – dziecko, ODP – rodzic”, dominującą jest grupa synów stosujących przemoc wobec matek. Dominacja tej grupy nad pozostałymi jest wyraźna i znacząca (dotyczy 78 rodzin, stanowiąc 69,6% ogółu kategorii „dziecko-rodzic” oraz 11,8% ogółu rodzin, objętych procedurą). 82% ogółu dorosłych synów w ramach tej grupy to osoby uzależnione od alkoholu (58 dorosłych synów) lub środków psychoaktywnych (6 dorosłych synów). Odsetek córek stosujących przemoc wobec któregoś z rodziców jest

niski i jeśli występuje dotyczy głównie matek. Nie odnotowano w ogóle przypadków, w których małaletnia córka stosowała by przemoc wobec rodzica. Odnotowano zaś 7 rodzin, w których małaletni syn stosuje przemoc wobec rodzica, jednak tylko jeśli tym rodzicem jest matka (w stosunku do ojców przemoc małaletnich synów nie występuje). W przypadku 5 z tych rodzin matka jest jedynym rodzicem wychowującym dziecko (rodziny niepełne, bez ojców).

Biorąc pod uwagę grupy, skategoryzowane według typu relacji pomiędzy osobami stosującymi przemoc a doświadczającymi przemocy, zauważana jest dominacja:

WG DUŻYCH GRUP:

- 1) mąż – żona (320 rodzin, 48,5% ogółu),
- 2) ojciec – córka (110 rodzin, 16,7% ogółu),
- 3) ojciec – syn (108 rodzin, 16,4% ogółu),
- 4) konkubent – konkubina (96 rodzin, 14,5% ogółu),
- 5) syn – matka (85 rodzin, 12,9% ogółu).

WG PODGRUP:

- 1) mąż – żona (320 rodzin, 48,5% ogółu),
- 2) konkubent – konkubina (96 rodzin, 14,5% ogółu),
- 3) ojciec – małaletni syn (85 rodzin, 12,9% ogółu),
- 4) dorosły syn – matka (78 rodzin, 11,8% ogółu),
- 5) ojciec – małaletnia córka (66 rodzin, 10,0% ogółu).

Tabela nr 26: Dominujące typy relacji pomiędzy ODP i OSP w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”

OSP	ODP	liczba	%
grupa: współmałżonkowie / partnerzy		453	68,6
mąż	żona	320	48,5
konkubent	konkubina	96	14,5
grupa: rodzic - dziecko		210	31,8
ojciec	córka	110	16,7
ojciec	małoletnia córka	66	10,0
ojciec	dorośla córka	44	6,7
ojciec	syn	108	16,4
ojciec	małoletni syn	85	12,9
ojciec	dorośły syn	23	3,5
matka	córka	28	4,2
matka	małoletnia córka	14	2,1
matka	dorośla córka	14	2,1
matka	syn	14	2,1
matka	małoletni syn	12	1,8
matka	dorośły syn	2	0,3
grupa: dziecko - rodzic		112	17,0
syn	matka	85	12,9
dorośły syn	matka	78	11,8
małoletni syn	matka	7	1,1
syn	ojciec	20	3,0
dorośły syn	ojciec	20	3,0
małoletni syn	ojciec	0	0,0
córka	matka	13	2,0
dorośla córka	matka	13	2,0
małoletnia córka	matka	0	0,0
córka	ojciec	2	0,3
dorośla córka	ojciec	2	0,3
małoletnia córka	ojciec	0	0,0

3.3. Status osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc na rynku pracy

Niezmiernie ważkim zagadnieniem w kontekście przemocy w rodzinie, pozostaje zależność ekonomiczna pomiędzy doznającym a sprawcą przemocy. Jest to jeden z tych czynników, który (obok zależności psychicznej) uznać można za szczególnie znaczący dla skuteczności podejmowanych działań integracyjnych – może bowiem utrudniać lub ułatwiać proces przerywania relacji przemocowej, determinując czasookres pozostawania ofiary w relacji przemocowej. Jako że najczęściej o zależności ekonomicznej decyduje status osób na rynku pracy, poddano badaniu również ten aspekt życia społecznego. Powyższe pozwoliło też na przeanalizowanie struktury wykonywanych zawodów, co w pośredni sposób obrazuje status społeczny osób, objętych procedurą i uzupełnia wątek stereotypizacji zjawiska przemocy w rodzinie o nowe treści.

Status na rynku pracy osób doświadczających przemocy w porównaniu do statusu osób stosujących przemoc jest porównywalny, zarówno jeśli wziąć pod uwagę odsetek osób pracujących (ODP – 40,1%, OSP – 39,2%), jak i niepracujących (ODP – 51,7%, OSP – 51,9%).

Znaczącą statystycznie różnicę obserwuje się jedynie w przypadku osób podejmujących prace dorywcze. Podejmuje je zdecydowanie mniej osób doświadczających przemocy (9,4%), niż stosujących przemoc (21,1%).

Tabela nr 27: Status ODP i OSP na rynku pracy

	ODP (N=690)	%	OSP (N=671)	%
osoby zatrudnione	277	40,1	263	39,2
osoby nieaktywne zawodowo lub bezrobotne	357	51,7	348	51,9
w tym emeryci	109	15,8	79	11,8
w tym renciści lub osoby pobierające zasiłek stały z tyt. niepełnosprawności	57	8,3	63	9,4
w tym osoby uczące się / studiujące	28	4,1	4	0,6
w tym osoby podejmujące prace dorywcze	65	9,4	142	21,2
brak danych	56	8,2	60	8,9

uwaga: populację badanych osób stanowią ODP i OSP powyżej 18 roku życia

W strukturze zawodów, wykonywanych przez osoby doświadczające przemocy, zauważyć można duże spolaryzowanie, co bezpośrednio koresponduje ze zdywersyfikowaniem, jakie obserwuje się w statusie społecznym rodzin, objętych procedurą. Spectrum wykonywanych zawodów jest bowiem bardzo szerokie – począwszy od pracowników wykonujących prace proste, poprzez pracowników biurowych, kończąc na pracownikach zajmujących stanowiska kierownicze, lub wykonujących zawody uznawane za elitarne (np. lekarz) lub wymagające wysokich kwalifikacji i umiejętności.

Tabela nr 28: Zawody wykonywane przez ODP

	ODP (N=277)
sprzedawcy (kasjerzy-sprzedawcy, ekspedienci)	39
pracownicy biurowi, administracyjni (firmy prywatne, instytucje publiczne)	36
własna działalność gospodarcza różnego typu	21
pracownicy wykonujący prace proste, w tym:	17
sprzątaczk/ka	13
salowa	2
szatniarka w szkole	1
woźna	1
pedagodzy (nauczyciele, przedszkolanki, pomoce nauczyciela, wychowawca świetlicy)	10
pracownicy fizyczni niskokwalifikowani (pracownicy na linii produkcyjnej, pracownicy piekarni, dostawcy pizzy, dozorca)	10
pracownicy banku	9
pracownicy fizyczni wysokokwalifikowani (monterzy kadłubów okrętowych, mechanicy samochodowi, zawodowi kierowcy, rzeźnik, hydraulik)	9
pracownicy w zawodach okołomedycznych, w tym:	9
pielęgniarka	3
fizjoterapeuta	2
dentysta	1
analityk medyczny	1
farmaceuta	1
położna	1

księgowa	6
kucharz / pomoc kuchenna	6
opiekunka (osób starszych / dzieci)	5
kelner / barman	4
obsługa klienta (punkt handlowy, call center, recepcjonista, sieć komunikacyjna)	4
krawcowa	4
fryzjer	3
pracownicy na stanowiskach kierowniczych wysokiego szczebla (w tym inżynierowie)	3
pracownik biura podróży	2
pojedyncze, niesklasyfikowane (kadrowa, lekarz, radca prawny, psycholog, szkoleniowiec, strażnik miejski, marynarz, agent ubezpieczeniowy)	8
brak danych	72
	277

Tabela nr 29: Prace dorywcze wykonywane przez ODP

	ODP (N=65)
sprzątaczk/ka	11
opiekunka (osób starszych / dzieci)	6
sprzedawcy	5
usługi kosmetyczne	2
pojedyncze, niesklasyfikowane (hostessa , dozorca, gastronomia, ulotki , zbieranie surowców wtórnych, dorabianie kluczy, wynajem pokoi, krawcowa, magazynier)	9
brak danych	32
	65

Struktura zawodów, wykonywanych przez osoby stosujące przemoc, jest również mocno zdwyersyfikowana. Na uwagę zasługują ponadto dwie grupy – zawodowych wojskowych oraz marynarzy. Tabela poniżej nie przedstawia w sposób pełny reprezentacji tych zawodów w ogólnej strukturze, z uwagi na wcześniejszy wiek emerytalny osób je wykonujących. Uwzględniając zarówno liczbę osób wykonujących te zawody aktualnie, jak i w przeszłości (aktualnie emeryci lub renciści), zidentyfikowano ogółem 67 osób, reprezentujących obie grupy zawodowe, co stanowi 10% ogółu OSP w wieku powyżej 18 roku życia (w tym: marynarze – 4,5%, 30 osób oraz wojskowi – 5,5%, 37 osób).

Tabela nr 30: Zawody wykonywane przez OSP

	OSP (N=263)
własna działalność gospodarcza (różnego typu)	28
wysokokwalifikowani pracownicy stoczniowi (spawacze, monterzy kadłubów okrętowych / instalacji, mechanik, ślusarz, elektryk, szlifierz)	24
marynarz	16
zawodowi kierowcy	13
pracownicy fizyczni niskokwalifikowani (brygadziści, monterzy reklam, magazynierzy, pracownicy na linii produkcyjnej, kierowca w piekarni, portier, palacz)	13
zawodowi wojskowi	12

pracownicy biurowi, administracyjni	12
pracownicy fizyczni wysokokwalifikowani (stolarz, złotnik, ślusarz, pracownicy na platformach wiertniczych, lakiernik, malarz-piaskarz, elektryk, monter instalacji sanitarnych, wentylacyjnych, hydraulik)	12
pracownicy fizyczni na budowach	11
pracownicy na stanowiskach kierowniczych, w tym inżynierowie	10
sprzedawcy (kasjerzy-sprzedawcy, ekspedienci)	7
mechanicy samochodowi	5
sprzątac/ka	4
pedagodzy	4
wolne zawody (aktor, muzyk, fotograf)	3
pracownicy ochrony / dozorczy	3
pracownik fizyczny na rusztowaniach, pracujący na wysokościach	3
pracownicy w gastronomii	2
zawody okołomedyczne (pielęgniarka, pomoc dentystyczna)	2
lekarz	2
pojedyncze, niesklasyfikowane (przedstawiciel handlowy, monter balustrad, konwojent, ustawiacz pociągów, opiekunka, monter okien)	6
brak danych	71
	263

Tabela nr 31: Prace dorywcze wykonywane przez OSP

	OSP (N=142)
pracownicy fizyczni na budowach	26
dozorcy / ochroniarze / stróże	16
pracownicy fizyczni wysokokwalifikowani (stolarz, kierowca koparki, mechanicy samochodowi, elektryk, monterzy, spawacz, kierowca TIRa)	10
sprzątac/ka	6
pracownicy wykonujący prace remontowe	4
sprzedawcy	3
zbiór surowców wtórnych	3
prace rozładunkowo-towarowe	2
wynajem pokoi	2
kierowca	2
prace sezonowe	2
pojedyncze, niesklasyfikowane (wykładowca akademicki, prace konserwatorskie, piekarz, instruktor jazdy, wydawanie żywności, paczkarnia, firma transportowa)	7
brak danych	59
	142

3.4. Wykształcenie osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc

Formularz „Niebieska Karta – A” nie agreguje danych związanych z wykształceniem osób doświadczających i podejrzanych o stosowanie przemocy. Pomimo tego, analiza materiałów źródłowych, pozwoliła na zidentyfikowanie wykształcenia średnio 40% osób w ramach grup. Z uwagi na zbyt wysoki odsetek braków danych, możliwość interpretacji wyników jest jednak ograniczona.

Tabela nr 32: Struktura wykształcenia OSP i ODP

	ODP (N=690)	%	OSP (N=671)	%
brak lub podstawowe	65	9,4	49	7,3
gimnazjalne	31	4,5	13	1,9
ponadgimnazjalne	169	24,5	175	26,1
pomaturalne	5	0,7	4	0,6
wyższe	28	4,1	20	3,0
brak danych	392	56,8	410	61,1
	690	100,0	671	100,0

uwaga: populację badanych osób stanowią ODP i OSP powyżej 18 roku życia

3.5. Formy przemocy w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”

Dominującą formę doświadczanej przemocy stanowi przemoc psychiczna, która dotyczy 95,5% ogółu osób. Wśród najbardziej dominujących form przemocy psychicznej znajdują się: wyzwiska (doświadczą ich 86,3% osób), krytykowanie (73,9%), poniżanie (73,5%), ośmieszanie (64,2%) oraz groźby (63,9%).

Odsetek osób doświadczających przemocy fizycznej jest również wysoki i dotyczy 79,5% ogółu osób. Wśród najbardziej dominujących form przemocy fizycznej znajdują się: popychanie (doświadczą ich 70,4% osób), uderzanie (57,0%), spoliczkowanie (34,6%) oraz wykręcanie rąk (27,7%).

Wśród badanej zbiorowości doświadczane są również inne formy przemocy, niesklasyfikowane według jednej z trzech wskazanych grup. Wśród nich najczęściej wskazywano na doświadczanie gróźb karalnych / znieważania (42,1%) oraz na uszkodzenie / niszczenie mienia (37,9%).

Udział osób doświadczających przemocy seksualnej jest najniższy wśród wszystkich form przemocy i dotyczy 6,8% ogółu, najczęściej kobiet.

Tabela nr 33: Formy doświadczanej przemocy przez ODP

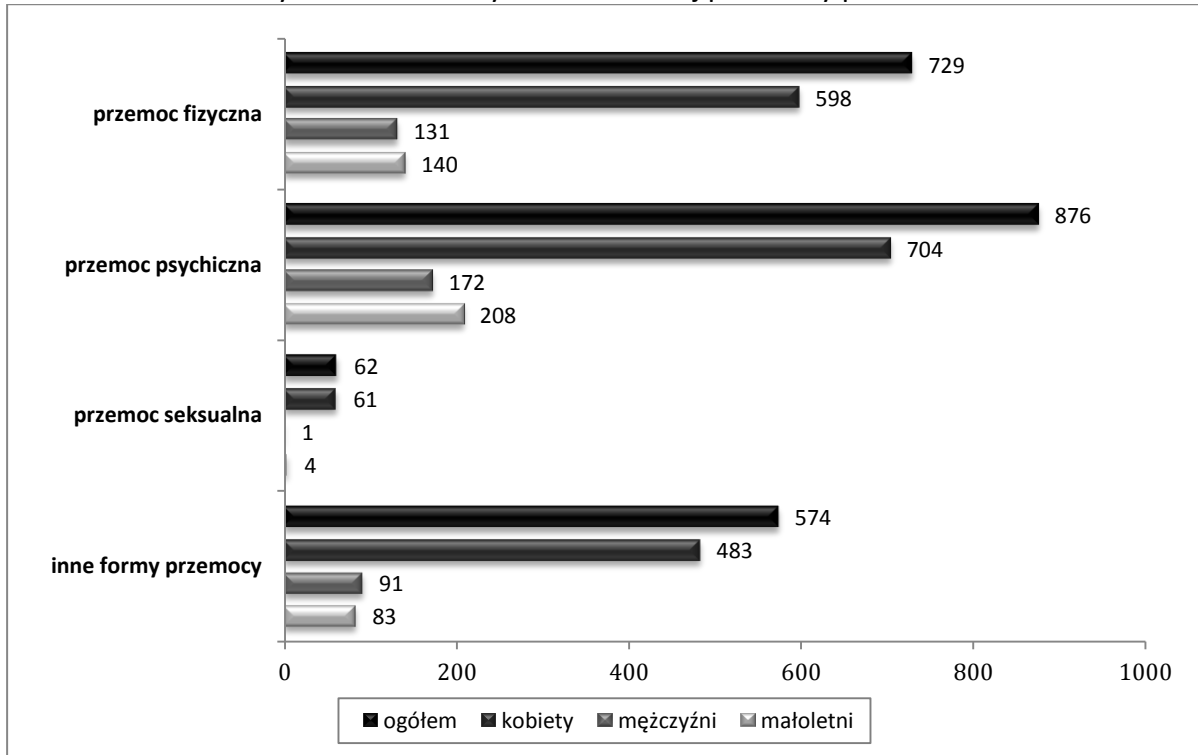
	ogółem (N=917)		kobiety (N=728)		mężczyźni (N=189)		małoletni (N=227)	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
przemoc fizyczna	729	79,5	598	82,1	131	69,3	140	61,7
przemoc psychiczna	876	95,5	704	96,7	172	91,0	208	91,6
przemoc seksualna	62	6,8	61	8,4	1	0,5	4	1,8
inne formy przemocy	574	62,6	483	66,3	91	48,1	83	36,6

Powszechność doświadczania poszczególnych rodzajów przemocy jest identyczna w każdej z trzech badanych grup (tj. wśród: mężczyzn, kobiet, małoletnich). W przypadku każdej z nich dominującą formą doświadczanej przemocy jest przemoc psychiczna, następnie fizyczna, inne formy przemocy oraz – w najmniejszym stopniu – przemoc seksualna.

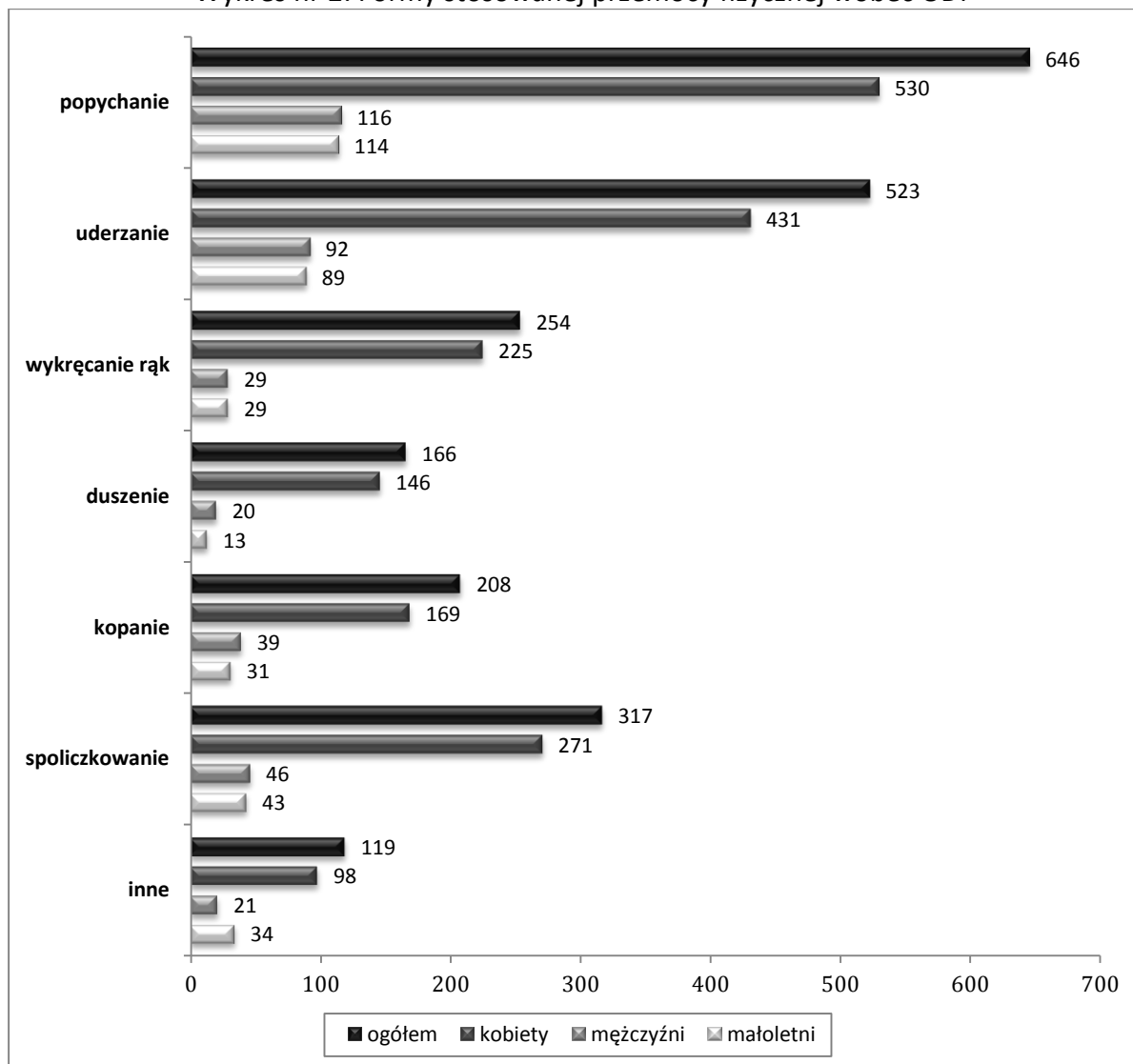
Warto również podkreślić, iż 85,7% ogółu ODP doświadczą więcej niż jedną formę przemocy – najczęściej jest to jednocześnie przemoc psychiczna i fizyczna.

Różnice między poszczególnymi grupami są jednak widoczne, jeśli wziąć pod uwagę procentowy udział osób z danej grupy doświadczających określonej formy przemocy w odniesieniu do ogólnej liczby osób daną grupę tworzących. Biorąc pod uwagę powyższe, przemoc fizyczna oraz seksualna najczęściej stosowana jest wobec kobiet, rzadziej w stosunku do mężczyzn i małoletnich. W ramach poszczególnych form przemocy fizycznej obserwowana jest również zdecydowana przewaga kobiet nad pozostałymi grupami – różnice w punktach procentowych w zakresie doświadczania danej formy przemocy fizycznej przez kobiety a przez pozostałe dwie grupy badanych (mężczyzn, małoletnich) wynosi między 17 a 57 punktów procentowych (i widoczna jest w szczególności w odniesieniu do takich form przemocy fizycznej jak popychanie czy uderzanie).

Wykres nr 1: Formy doświadczanej przemocy przez ODP

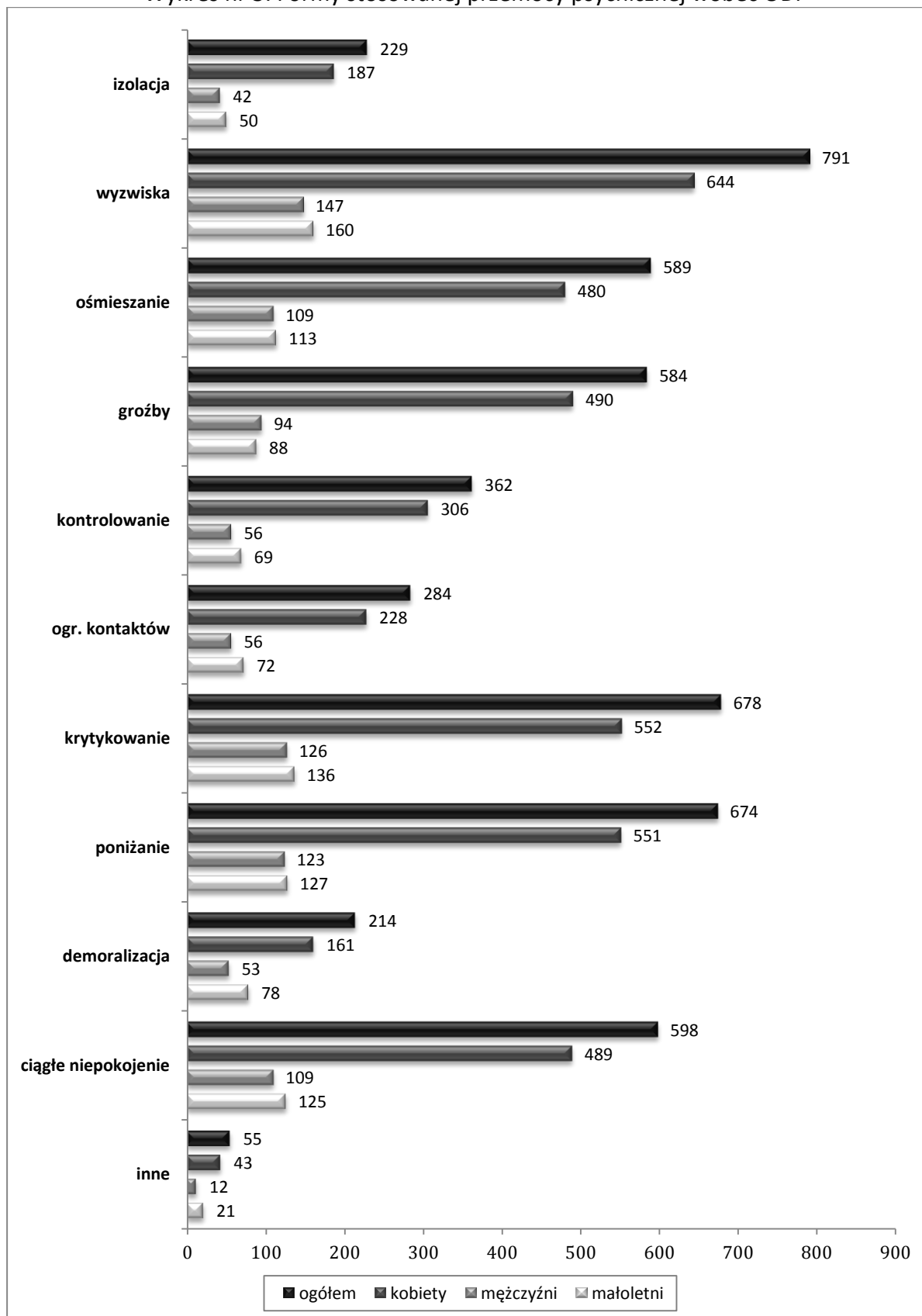

Wykres nr 2: Formy stosowanej przemocy fizycznej wobec ODP

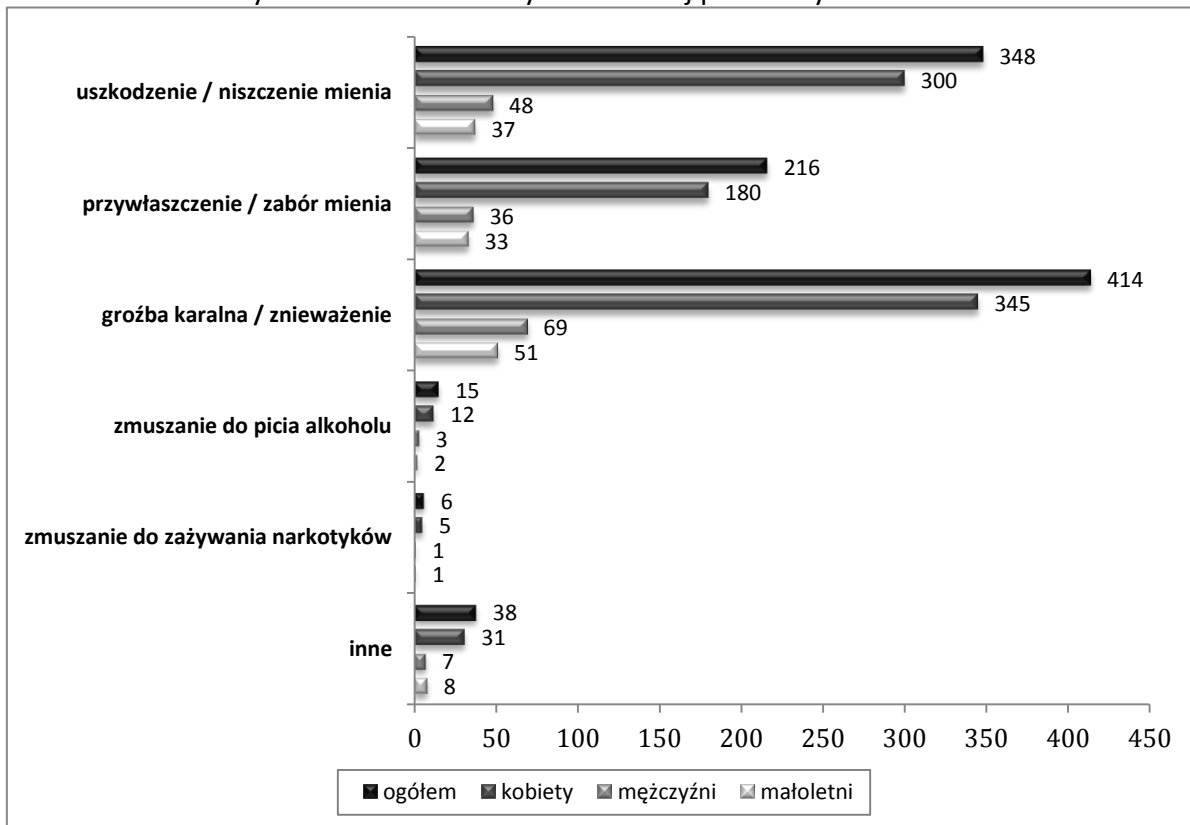
Wśród innych form doświadczanej przemocy fizycznej wskazywano na: ciągnięcie / szarpanie za włosy, wrywanie włosów, uderzanie przedmiotami (np. kluczami, laską), uderzanie głową o ścianę lub o podłogę, plucie (w tym plucie w twarz), okładanie pięściami, bicie po głowie, rzucanie (o ścianę, na podłogę, przedmiotami), klepanie po głowie, klapsy, szturchanie, ściskanie, przykładanie pięści do twarzy, szczypanie, krępowanie fizyczne (np. taśmą klejącą), wiązanie, bicie pasem, zepchnięcie ze schodów, grożenie nożem, gryzienie, przypalanie, dmuchanie dymem w twarz, zwalanie z łóżka, wrywanie przedmiotów z rąk, zabieranie żywności.

Wykres nr 3: Formy stosowanej przemocy psychicznej wobec ODP

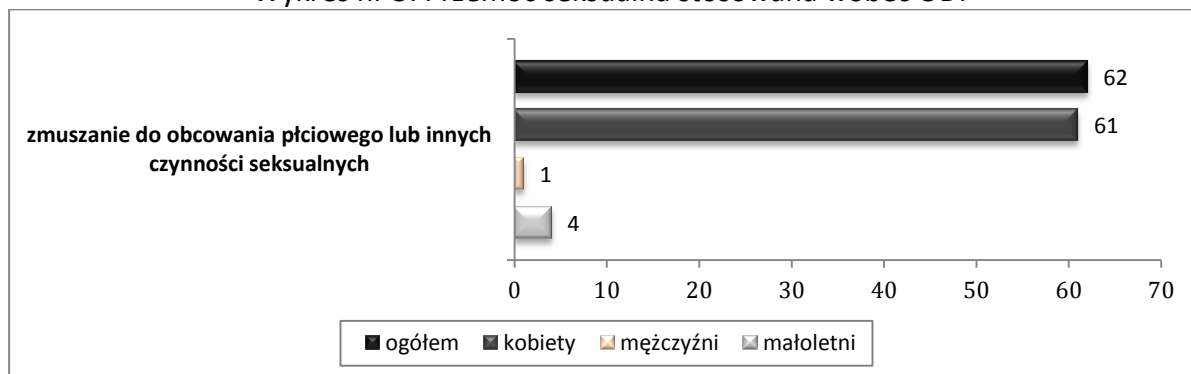
Wśród innych form doświadczanej przemocy psychicznej wskazywano na: szantażowanie (w tym stosowanie szantażu emocjonalnego), przemoc ekonomiczną (ograniczanie jedzenia, finansów, odcięcie dopływu gazu), zastraszanie, podnoszenie ręki w geście uderzenia, groźenie, nękanie (w tym telefoniczne), krzyki, kradzieże poczty, zaniedbywanie, ignorowanie, nadużywanie alkoholu, kontrolowanie, wyręczanie się, wyrzucanie z domu, oskarżanie.

Wykres nr 4: Inne formy stosowanej przemocy wobec ODP

Wśród innych form doświadczanej przemocy wskazywano na: formy przemocy ekonomicznej (zabieranie całego wynagrodzenia, zakaz korzystania z lodówki, odcięcie od mediów, zabieranie alimentów, nie partycypowanie w opłatach mieszkaniowych), buntowanie dziecka, manipulowanie dziećmi, picie alkoholu w obecności dziecka, formy przemocy psychicznej (wyzwiska, obrażanie, oskarżanie, nękanie, zastraszanie, szantażowanie), inne (zaciąganie kredytów, nie utrzymywanie czystości).

Wykres nr 5: Przemoc seksualna stosowana wobec ODP

Poniżej przedstawiono wybrane aspekty wsparcia instytucjonalnego, z którego skorzystały rodziny objęte procedurą „Niebieskie Karty”, z trójpodziałem na działania podejmowane przed wszczęciem procedury (preinterwencyjne), w jej trakcie (interwencyjne) oraz po wszczęciu procedury (postinterwencyjne, integracyjne).

4.1. Działania preinterwencyjne

Jak wspomniano we wstępie podrozdziału, w przypadku 123 rodzin (18,6% ogółu, czyli blisko co piąta rodzina) już wcześniej udokumentowano istnienie zjawiska przemocy (np. były składane zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, sprawy karne z art. 207kk, 190kk, 157kk), w tym w odniesieniu do 65 rodzin procedura „Niebieskie Karty” nie była pierwszą wszczętą procedurą w rodzinie. Udokumentowano ponadto, iż 67 osób stosujących przemoc było karanych w przeszłości za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby jej użycia.

Tabela nr 34: Karalność OSP za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby jej użycia

	liczba	%
tak	67	9,7
nie	458	67,5
brak danych	154	22,7
	679	99,9

Ponadto, w stosunku do 60 osób stosujących przemoc, udokumentowano fakt posiadania wyroków karnych za przestępstwa inne niż z użyciem przemocy lub groźby jej użycia, w tym:

- a) jazda w stanie nietrzeźwości / spowodowanie wypadku w stanie nietrzeźwości – 16 osób,
- b) kradzieże / włamanie – 13 osób,
- c) zadłużenia (w tym alimentacyjne) – 7 osób,
- d) handel, posiadanie lub przemyt narkotyków – 5 osób;

Potwierdzono również, iż w przypadku blisko połowy rodzin (49,4%), objętych procedurą „Niebieskie Karty”, dochodziło w przeszłości do interwencji policji.

Tabela nr 35: Interwencje policji w rodzinie przed wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”

	liczba	%
tak	326	49,4
nie	161	24,4
brak danych	173	26,2
	660	100,0

W przypadku 14% ogółu rodzin podejmowano w przeszłości działania ukierunkowane na rozwiązanie problemu alkoholowego w rodzinie, poprzez zobowiązanie osób stosujących przemoc do poddania się leczeniu odwykowemu (składano wnioski o przymus leczenia

do GKRPA, orzekano sędownie nakazy podjęcia terapii przeciwalkoholowej itp.), podejmowanie prób leczenia innych uzależnień (od leków, środków psychoaktywnych).

W odniesieniu do 8,2% ogółu rodzin, w przeszłości udzielona została, i udokumentowana w formie obdukcji lekarskiej, pomoc medyczna z powodu stosowania przemocy.

Należy zaznaczyć, że próba dokonania pełnej diagnozy działań podejmowanych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie przed wszczęciem procedury „Niebieskie Karty” jest zadaniem dość trudnym. Trudność ta jest składową kilku czynników, wśród których najważniejsze dotyczą dostępności informacji o rodzinie (tego jak wiele informacji chce udzielić osoba doznająca przemocy w toku prowadzenia procedury, ile informacji dodatkowych uda się uzyskać grupie roboczej w toku procedowania, w końcu też jak wyczerpująco i dokładnie wypełniony został w trakcie wszczęcia procedury formularz „Niebieska Karta – A”).

4.2. Działania interwencyjne

Katalog działań, podejmowanych w trakcie wszczynania procedury „Niebieskie Karty”, jest w największym stopniu zależny od podmiotu wszczynającego daną procedurę. W przypadku podmiotów pozapolicyjnych, uprawnionych do wszczęcia procedury, instytucjonalna forma wsparcia przyjmuje najczęściej postać pracy socjalnej (głównie w przypadku pracowników socjalnych), czy rozmów wspierająco-motywacyjnych (głównie w procedurach wszczętych przez przedstawicieli oświaty).

Działania podejmowane przez policję uzależnione są zaś od sposobu, w jaki wszczęto daną procedurę (czy była to interwencja domowa w miejscu zamieszkania rodziny czy osobiste przyjście na komisariat osoby doświadczającej przemocy). Ciekawych informacji o rodzinach dostarcza katalog działań podjętych przez policję podczas interwencji domowych.

Spośród 314 interwencji policji w miejscu zamieszkania rodzin, zakończonych wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”, 235 osób wskazanych w interwencji jako osoby stosujące przemoc, znajdowało się pod wpływem alkoholu, co stanowi 74,8% ogółu w tej grupie, zaś 34,6% w ogólnej liczbie OSP (N=679). Oznacza to, że co trzeci sprawca przemocy, w chwili wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, znajdował się pod wpływem alkoholu. Jeśli badaną zbiorowość zawęzić wyłącznie do rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w obecności osoby stosującej przemoc (nie zawsze bowiem procedura zostaje wszczęta w obecności OSP, np. gdy ODP zgłasza przemoc podczas rozmowy z dzielnicowym lub na komisariacie), wówczas odsetek OSP pod wpływem alkoholu wzrośnie do poziomu 77,3% ogółu (N=304).

Spośród liczby 235 OSP znajdujących się pod wpływem alkoholu w chwili interwencji policji: 124 osoby (52,8%) zostały przebadane alkomatem na zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu, wobec 61 osób (26,0%) zastosowano środki przymusu bezpośredniego (głównie kajdanki, chwytów obezwładniające) z powodu stwarzania zachowaniem sytuacji niebezpiecznych dla zdrowia i życia domowników, wobec 167 osób (71,1%) zastosowano zatrzymanie (w izbie wytrzeźwień, policyjnym pomieszczeniu dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia lub policyjnym pomieszczeniu dla osób zatrzymanych).

Tabela nr 36: OSP pod wpływem alkoholu w chwili wszczęcia procedury

	liczba	%
do 0,5 ‰	3	2,4
powyżej 0,5 ‰ do 1 ‰	2	1,6
powyżej 1 ‰ do 1,5 ‰	13	10,5
powyżej 1,5 ‰ do 2 ‰	31	25,0
powyżej 2 ‰ do 2,5 ‰	34	27,4
powyżej 2,5 ‰ do 3 ‰	26	21,0
powyżej 3 ‰ ¹	15	12,1
	124	100,0

¹ maksimum – 3,8 ‰

Spśród 660 rodzin, objętych procedurą, trzy rodziny interwencyjnie skorzystały ze schronienia w placówce całodobowej (Hostelu dla ofiar przemocy).

W stosunku do 16 rodzin (2,4%) prokuratura zastosowała środek zapobiegawczy, głównie w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego przez osobę stosującą przemoc, zakazu kontaktowania się i zbliżania do osoby / osób doświadczających przemocy, dozoru policyjnego, a także – najrzadziej – tymczasowego zatrzymania lub aresztowania.

4.3. Działania integracyjne (postinterwencyjne)

Gdy mowa o wsparciu instytucjonalnym rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, należy wspomnieć, iż katalog zadań i czynności dla poszczególnych przedstawicieli podmiotów odpowiedzialnych za stosownie procedury, reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Pomimo że oferta wsparcia instytucjonalnego jest szeroka, nie zawsze zdarza się, że rodzina objęta procedurą w pełni z niej korzysta.

Odmowa współpracy z grupą roboczą oraz nie podejmowanie żadnych zobowiązań do realizacji, dotyczy zdecydowanie częściej osób stosujących przemoc, niż osób doznających przemocy. W tej ostatniej grupie, odsetek osób, które nie podjęły współpracy z grupą roboczą (m.in. odmawiając jakiegokolwiek wsparcia instytucjonalnego, nie stawiając się na spotkaniach grup roboczych, unikając kontaktu) stanowi 11,7% ogółu osób doznających przemocy (107 osób). Spśród osób stosujących przemoc, blisko połowa (45,7%) nie podjęła zobowiązań do realizacji.

Tabela nr 37: Współpraca OSP z grupą roboczą

	liczba OSP	%
nie wypełniono NK-D i OSP nie podjął zobowiązań do realizacji	198	29,2
nie wypełniono NK-D, ale OSP podjął zobowiązania do realizacji	13	1,9
wypełniono NK-D, ale OSP nie podjął zobowiązań do realizacji	112	16,5
wypełniono NK-D i OSP podjął zobowiązania do realizacji	356	52,4
	679	100,0

Niezależnie od chęci podjęcia współpracy danej rodziny, osoby z grupą roboczą, w sytuacji gdy w środowisku, w którym dochodzi do przemocy są małoletni, a ich życie jest, w ocenie grupy roboczej, zagrożone, podejmowane są działania w kierunku zabezpieczenia

dobra dziecka poprzez np. wnioskowanie do sądu o wgląd w sytuację rodziny. W ostateczności grupa robocza, przy współpracy zaangażowanych specjalistów, może podjąć działania w kierunku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Spośród ogólnej liczby 660 rodzin, w 23 zaszła taka konieczność w trakcie prowadzenia procedur „Niebieskie Karty” (3,5%; 38 dzieci). W przypadku jednego środowiska, dziecko powróciło do rodziny naturalnej. Pozostałe dzieci przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub – i jest to częstsza sytuacja – w spokrewnionych rodzinach zastępczych.

Dane wskazują, iż w co trzeciej rodzinie (34,5% ogółu) objętej procedurą „Niebieskie Karty”, złożone zostało zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Ponad co trzecie (35,1%) zawiadomienie zakończyło się umorzeniem sprawy (zazwyczaj z powodu braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu, jak również z powodu stwierdzenia, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego lub znamion przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego). Co dziesiąte (10,5%) zostało wycofane przez osobę doznającą przemocy. Tyle samo (10,5%) zakończyło się orzeczeniem przez sąd wyroku wobec osoby stosującej przemoc. Spośród 24 zakończonych wyrokami zawiadomień o popełnieniu przestępstwa, 7 sprawców trafiło do zakładu karnego (kara pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania).

Tabela nr 38: Zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa

	liczba rodzin	%
nie złożono zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa	432	65,5
złożono zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, w tym:	228 ¹	34,5
sprawa umorzona	80	35,1
sprawa w toku	42	18,4
zakończone wyrokiem	24	10,5
wycofane przez ODP	24	10,5
brak danych	58	25,4

¹ w przypadku 10 rodzin, zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa zostało złożone z urzędu

Na zakończenie przedstawiono wybrane formy instytucjonalnej oferty wsparcia, ze wskazaniem liczby osób, objętych procedurą, które z nich skorzystały. Należy zaznaczyć, iż przedstawione w poniższych trzech tabelach dane dotyczą również nie zakończonych jeszcze procedur „Niebieskie Karty”, w związku z powyższym, ostateczna liczba wskazań w badanej zbiorowości może ulec zmianie (*in plus*).

Tabela nr 39: Korzystanie z instytucjonalnej oferty wsparcia (ODP)

	liczba ODP	% (N=917)
wsparcie psychologa ¹	342	37,3
podjęcie leczenia uzależnienia	4	7,1 ²
udział w grupie wsparcia dla ofiar przemocy	14	1,5

¹ dotyczy jakiegokolwiek wsparcia psychologicznego (nie tylko w ramach OPS, ale też z OPiTU, OIK, PPP, SOW etc.) lub w przypadku małoletnich – wsparcia pedagogiczno-psychologicznego;

² populację osób badanych zrelatywizowano do ODP nadużywających bądź uzależnionych od alkoholu, co potwierdzono w toku realizacji procedury NK w rodzinie (N=56)

Tabela nr 40: Korzystanie z instytucjonalnej oferty wsparcia (rodziny)

	liczba rodzin	% (N=660)
skorzystanie z pobytu w placówce całodobowej ¹	22	3,3
porada prawna	81	12,3
złożenie wniosku o przymus leczenia	93 ²	22,6 ³
złożenie wniosku o eksmisję / wymeldowanie	36 ⁴	5,5

¹ w tym 5 osób – Hostel dla ofiar przemocy, 2 osoby - Dom Pomocy Społecznej, po 1 osobie - Dzienny Dom Pomocy Społecznej, Tymczasowy Ośrodek Opiekuńczy oraz Ośrodek Opiekuńczy dla osób przewlekle chorych;

² w tym 5 wniosków dotyczyło przymusu leczenia wobec ODP;

³ odsetek obliczono w stosunku do ogólnej liczby rodzin z problemem alkoholowym (N=412), nie zaś ogólnej liczby rodzin (nie we wszystkich rodzinach objętych procedurą występował bowiem problem alkoholowy);

⁴ w tym 4 w stosunku do ODP (złożył OSP)

Tabela nr 41: Korzystanie z oferty wsparcia instytucjonalnego (OSP)

	liczba OSP	% (N=679)
wsparcie psychologa	82	12,1
porada prawna	27	4,0
program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy	29	4,3
podjęcie leczenia uzależnienia	56 ¹	13,9

¹ w tym co siódma osoba (8 OSP) podjęła leczenie uzależnienia z nakazu sądowego;

² populację osób badanych zrelatywizowano do OSP nadużywających bądź uzależnionych od alkoholu, co potwierdzono w toku realizacji procedury NK w rodzinie (N=403)

Biorąc pod uwagę popularność instytucjonalnych form wsparcia, z których korzystają osoby doświadczające i stosujące przemoc, najbardziej powszechną jest pomoc psychologiczna. W przypadku rodzin objętych procedurą, relatywnie niewielki odsetek z nich korzysta z możliwości pobytu w placówce opieki całodobowej (3,3%), niewiele też wystosowano wniosków o eksmisję / wymeldowanie sprawcy przemocy z lokalu mieszkalnego (5,5%).

Pomimo że problem nadużywania bądź uzależnienia od alkoholu współwystępuje ze zjawiskiem przemocy w przypadku ponad 60% rodzin, objętych procedurą, niewielki odsetek zarówno uzależnionych osób stosujących przemoc, jak i uzależnionych osób doświadczających przemocy, podjął leczenie uzależnienia (odpowiednio 13,9% oraz 7,1%).

W kontekście działań integracyjnych, należy również wspomnieć o odsetku rodzin, w których doszło do rozstania partnerów. Pomimo iż małżonkowie/partnerzy są grupą dominującą, biorąc pod uwagę występujące typy relacji przemocowych, to jednak blisko co trzecie małżeństwo (31,5% ogółu małżeństw objętych procedurą) oraz związek konkubencki (27,7% ogółu związków konkubenckich objętych procedurą) kończy się rozstaniem partnerów. To pozytywne dane, wskazują bowiem na znaczną liczbę osób doświadczających przemocy, które podejmują zdecydowane działania w kierunku uniezależnienia się od osób stosujących przemoc.

Tabela nr 42: Rozstania w związkach małżeńskich, objętych procedurą (N=352)

	liczba małżeństw	%
małżeństwa po rozwodzie przed wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”	22	6,3
małżeństwa w trakcie rozwodu w chwili wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”	17	4,8
małżeństwa w formalnej lub nieformalnej separacji w chwili wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”	5	1,4
złożone pozwycie o rozwód w trakcie procedury „Niebieskie Karty”	63	17,9
wniosek o formalną separację złożony w trakcie procedury „Niebieskie Karty”	3	0,9
nieformalna separacja w trakcie procedury „Niebieskie Karty”	1	0,3
	111	31,5

uwaga: badaną zbiorowość stanowią tylko małżeństwa, objęte procedurą „Niebieskie Karty”

Tabela nr 43: Rozstania w związkach partnerskich, objętych procedurą (N=101)

	liczba związków konkubenckich	%
rozwiązane konkubinaty przed wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”	4	4,0
rozwiązane konkubinaty w trakcie procedury „Niebieskie Karty”	24	23,8
	28	27,7

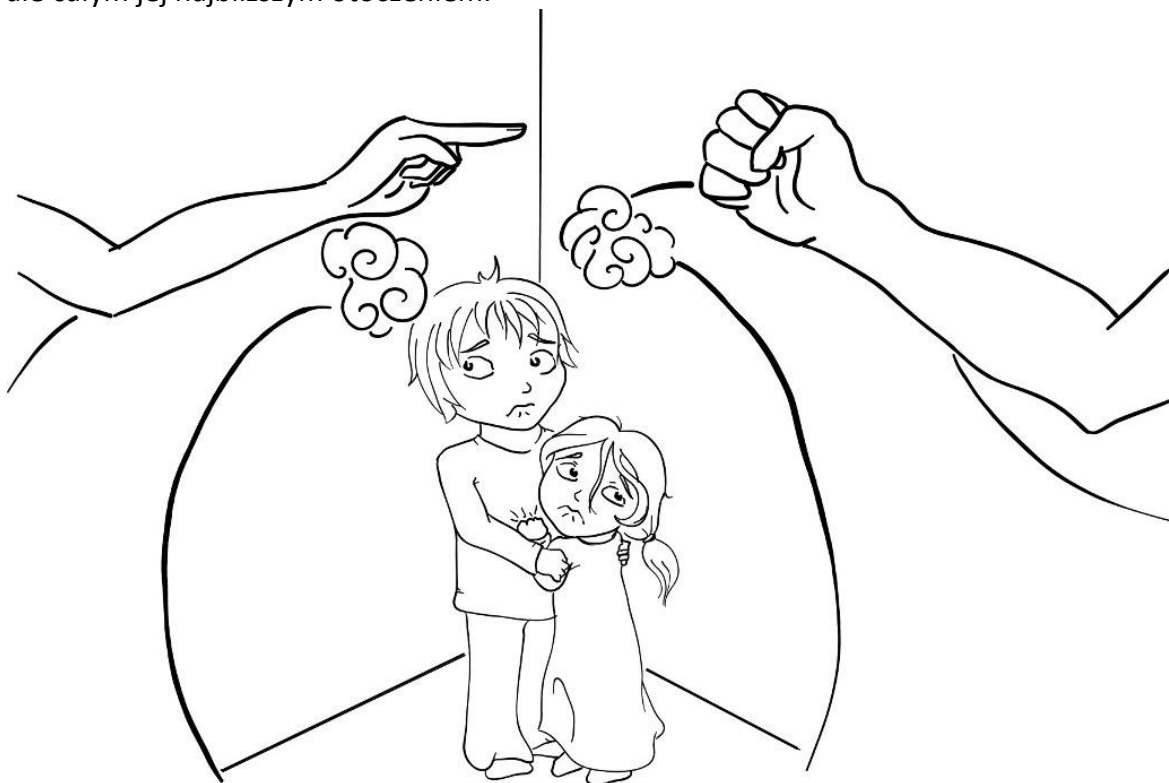
uwaga: badaną zbiorowość stanowią tylko konkubinaty, objęte procedurą „Niebieskie Karty”

Podsumowanie

1. Przemoc w rodzinach, objętych procedurą „Niebieskie Karty”, bardzo rzadko jest jednorazowym wydarzeniem, a często – procesem powtarzającym się, długofalowym, dynamicznym. W przypadku blisko co piątej rodziny, objętej procedurą (18,6% ogółu) udokumentowano przejawy stosowania przemocy przed wszczęciem procedury, zaś w przypadku 60,2% ogółu rodzin wskazano na okres doświadczania przemocy dłuższy niż jeden rok. Nie incydentalne były sytuacje, w których do zachowań przemocowych dochodziło nawet w trakcie trwania procedury (tzw. kolejne udokumentowanie zdarzenia w rodzinie poprzez wypełnienie po raz kolejny formularza „Niebieska Karta – A”) lub też ponownie wszczynano procedurę dla tej samej rodziny (5,6% ogółu), nie zawsze jednak w tej samej konfiguracji przemocowej. Zagadnienie powtarzalności zjawiska jest szczególnie istotne dla problemu tzw. utrwalonej przemocy w rodzinie, który może implikować szereg dodatkowych, negatywnych skutków społecznych (np. syndrom wiktylizacji ofiar, wyuczona bezradności, „dziedziczenia” zachowań przemocowych).
2. Niepokoić może zwiększający się w skali roku odsetek procedur „Niebieskie Karty”, wszczynanych dla tych samych rodzin, wyłącznie w okresie procedowania według nowego Rozporządzenia. Pomimo że odsetek ten jest w chwili obecnej relatywnie niski (5,6% ogółu), powinien być poddany szczególnej uwadze i stale monitorowany.
3. Przemoc w rodzinie najczęściej zgłaszana jest przez samą osobę doznającą przemocy lub jedną z nich (w sytuacjach gdy w rodzinie kilka osób doświadcza przemocy). Liczba procedur wszczętych na skutek zgłoszenia przemocy w rodzinie przez świadków bezpośrednich lub pośrednich jest stosunkowo niewielka. Jeśli dochodzi do interwencji świadków pośrednich z reguły podejrzenie przemocy dotyczy grup takich jak: małoletni, kobiety, osoby starsze, schorowane, niepełnosprawne. Liczba zgłoszeń – zarówno przez świadków bezpośrednich, jak i pośrednich – dotycząca podejrzenia stosowania przemocy w stosunku do mężczyzn jest znikoma. Nie obserwuje się ponadto w skali roku wzrostu odsetka procedur wszczętych na skutek zgłoszenia przez świadków pośrednich czy bezpośrednich, co wskazuje na potrzebę oraz istotę prowadzenia dalszej edukacji społecznej w zakresie problematyki przemocy w rodzinie.

4. Spośród wszystkich podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, dominują te wszczęte przez policję (72,3%, w tym głównie na skutek interwencji domowych) oraz pracowników socjalnych MOPS (19,1%). Wzrasta w skali roku odsetek procedur wszczynanych przez podmioty uprawnione, pozapolicyjne, choć w dalszym ciągu jest to odsetek relatywnie niski.
5. Nie obserwuje się w Gdyni dominacji żadnej z dzielnic nad pozostałymi, jeśli chodzi o natężenie występowania zjawiska przemocy w rodzinie, przynajmniej w kontekście oficjalnych statystyk wyrażonych liczbą zawartych procedur „Niebieskie Karty”. Oznacza to, że przemoc w rodzinie, w aspekcie ilościowym, dotyczy wszystkich gdyńskich dzielnic w równym stopniu.
6. Dominujące problemy społeczne w rodzinach, współwystępujące ze zjawiskiem przemocy, można skategoryzować w pięć głównych grup problemowych, uszeregowanych pod kątem częstotliwości współwystępowania, tj.: (1) nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu, rzadziej od środków psychoaktywnych, leków (dotyczy 61,2% ogółu rodzin), (2) problemy socjalno-bytowe (18,8%), (3) rozpad związku lub małżeństwa, bądź silny konflikt w związku (17,9%), (4) problemy opiekuńczo-wychowawcze (12,3%) oraz (5) zaburzenia lub choroby psychiczne (7,0%).
7. Wyniki badania wskazują na powiązanie przemocy w rodzinie z problemem nadużywania lub uzależnienia od alkoholu. Jak wspomniano, problem ten jest dominującym spośród wszystkich pięciu, skategoryzowanych grup problemowych i dotyczy blisko 60% rodzin, objętych procedurą. Odsetek rodzin, w których potwierdzono istnienie problemu alkoholowego jest jeszcze wyższy i stanowi 62,4%, przy czym osobami uzależnionymi są nie tylko osoby stosujące przemoc (59,4% ogółu OSP), ale też osoby doświadczające przemocy (6,1% ogółu ODP), czasem obie strony jednocześnie (6,7% ogółu rodzin). Według danych, co trzeci sprawca przemocy domowej (34,6%) znajdował się pod wpływem alkoholu w chwili wszczęcia procedury. Zawężając badaną populację tylko do tych procedur, które wszczęto w obecności sprawcy, odsetek osób stosujących przemoc pod wpływem alkoholu stanowi zaś 77,3% ogółu OSP.
8. Wyniki badania przełamują stereotyp zjawiska przemocy w rodzinie. Odsetek rodzin, objętych procedurą, które można byłoby określić mianem rodzin zmarginalizowanych, stanowi zaledwie 8,3% ogółu. Zdecydowanie wyższy odsetek (34,8%) stanowią rodziny, całkowicie odbiegające od stereotypowego wyobrażenia nt. rodzin uwikłanych w przemoc domową, a więc rodziny o zadowalającej sytuacji ekonomicznej, pozostające poza systemem pomocy społecznej i bez orzeczonej kuratelii sądowej. Pozostały odsetek środowisk (56,8% ogółu) można uznać za rodziny o sytuacji społecznej zróżnicowanej w ujęciu indywidualnym, lecz przeciętnej w ujęciu ogólnym. Powyższe dane, przełamujące stereotyp zjawiska przemocy w rodzinie, korespondują ze strukturą zawodów, wykonywanych przez osoby uwikłane w przemoc. W tym obszarze obserwuje się także znaczące zdywersyfikowanie, obejmujące zarówno pracowników niskokwalifikowanych, wykonujących prace proste, niskopłatne, jak i pracowników w zawodach wymagających wysokich kwalifikacji i umiejętności, bez możliwości jednoznacznego wskazania dominacji jednej grupy nad drugą.

9. W ponad co trzeciej rodzinie (34,8%), złożonej z minimum trzech osób, przemoc w formie bezpośredniej dotyka więcej niż jedną osobę w rodzinie, najczęściej małych dzieci. 34,6% ogółu małych dzieci z rodzin objętych procedurą było bowiem nie tylko świadkami przemocy, ale też osobami bezpośrednio jej doświadczającymi. Współdomownicy bywają więc nie tylko bezpośrednimi świadkami przemocy, ale często stają się także osobami doświadczającymi przemocy. Powyższe potwierdza jednocześnie istotę systemowego elementu integracji, który powinien koncentrować się wokół działań terapeutycznych wykonywanych nie tylko z osobą bezpośrednio uwikłaną w przemoc, ale całym jej najbliższym otoczeniem.

10. Liczba osób doświadczających przemocy (917 osób) jest wyższa od liczby osób stosujących przemoc (679 osób). Wśród osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie, zdecydowanie dominują mężczyźni (90,1%). Na uwagę zasługuje, nieznaczny, ale istniejący, odsetek małych dzieci sprawców przemocy (1,2% ogółu OSP). Wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie zdecydowanie dominują kobiety (79,4%). Co czwartą ofiarą przemocy (24,8%) jest osoba mała.
11. Uwzględniając status osób doświadczających przemocy w rodzinie, najczęściej są nimi: żony (48,5% ogółu ODP), córki (20,6%), synowie (17,9%), matki (14,7%) oraz konkubiny (14,5%). Sprawcami zaś: mężowie (48,5% ogółu OSP), ojcowie (23,9%), synowie (15,2%) oraz konkubenci (14,5%).
12. Dominujące statusy osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc, korespondują z występującymi typami relacji przemocowych, wśród których dominują (OSP – ODP): mąż – żona (48,5% ogółu rodzin), ojciec – córka (16,7%), ojciec – syn (16,4%), konkubent – konkubina (14,5%) oraz syn – matka (12,9%).

13. Dominującą formę doświadczanej przemocy stanowi przemoc psychiczna (dotyczy 95,5% ogółu ODP), następnie fizyczna (79,5%). Najmniej powszechną jest przemoc seksualna (6,8%). Powszechność doświadczania poszczególnych rodzajów przemocy jest identyczna w każdej z trzech, badanych grup (mężczyzn, kobiet, małoletnich). Różnice między grupami są jednak widoczne, jeśli wziąć pod uwagę procentowy udział osób z danej grupy, doświadczających określonej formy przemocy, w odniesieniu do ogólnej liczby osób daną grupę tworzących. Biorąc pod uwagę powyższe, w szczególności przemoc fizyczna oraz seksualna częściej stosowana jest wobec kobiet, niż wobec mężczyzn czy małoletnich. Warto również podkreślić, iż 85,7% ogółu ODP doświadcza więcej niż jedną formę przemocy – najczęściej jest to jednocześnie przemoc psychiczna i fizyczna.
14. Biorąc pod uwagę instytucjonalną ofertę wsparcia oraz katalog działań integracyjnych, z których najczęściej korzystają osoby doświadczające przemocy w rodzinie, najpowszechniejsza jest pomoc psychologiczna (37,3% ogółu ODP) oraz złożenie wniosku o przymus leczenia (22,6% ogółu rodzin). Mało powszechne jest korzystanie przez rodziny z pobytu w placówce całodobowej (3,3% ogółu rodzin) lub udział w grupach wsparcia dla ofiar przemocy (1,5%). Na uwagę zasługują w szczególności dwie dane – co trzecia procedura (34,5%) skutkuje złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa (choć znaczna część z nich – 35,1% – kończy się umorzeniem), zaś co trzecie małżeństwo (31,5 % ogółu małżeństw) lub konkubinaty (27,7% ogółu związków konkubenckich) kończy się sformalizowanym (rozwód, separacja, wyprowadzka) rozstaniem partnerów.

Załącznik do raportu:

1. Dzielnice Gdyni a przemoc w rodzinie w kontekście wybranych cech demograficzno-społecznych.

		Rozkład dla wszystkich procedur NK (wszystkie okręgi łącznie)	okręg 1		okręg 2		okręg 3		okręg 4	
			dzielnice: Dąbrowa, Karwiny, Mały Kack, Orłowo, Redłowo, Wielki Kack, Wzgórze Św. Maksymiliana	dzielnice: Babie Doły, Pogórze, Obłuże, Oksywie	dzielnice: Chylonia, Cisowa, Grabówek, Leszczynki, Pustki Cisowskie - Demptowo	dzielnice: Chwarzno – Wiczlino, Działki Leśne, Kamienna Góra, Śródmieście, Witomino-Leśniczówka, Witomino- Radiostacja				
v1	Liczba procedur NK	660	159	24,1	118	17,9	258	39,1	125	18,9
v2	Podmioty wszczynające procedurę NK			N=159		N=118		N=258		N=125
2.1	policja	72,3	108	67,9	71	60,2	208	80,6	90	72,0
2.2	pracownicy socjalni MOPS	19,1	35	22,0	34	28,8	28	10,9	29	23,2
2.3	pracownicy socjalni Zespołu Placówek Specjalistycznych	3,0	5	3,1	3	2,5	8	3,1	4	3,2
2.4	przedstawiciele oświaty	4,7	9	5,7	9	7,6	11	4,3	2	1,6
2.5	przedstawiciele ochrony zdrowia	0,9	2	1,3	1	0,8	3	1,2	0	0,0
v3	Sposoby wszczęcia procedury NK			N=159		N=118		N=258		N=125
3.1	interwencje policji	47,6	62	39,0	37	31,4	145	56,2	70	56,0
3.2	rozmowa z pracownikiem socjalnym / wywiad środowiskowy	22,1	40	25,2	37	31,4	36	14,0	33	26,4
3.3	przyjście na komisariat, rozmowa / zgłoszenie dzielnicowemu	12,9	28	17,6	23	19,5	19	7,4	15	12,0
3.4	przyjęcie zawiadomienia z art. 207kk	11,8	18	11,3	11	9,3	44	17,1	5	4,0
3.5	rozmowa z nauczycielem lub w wyniku obserwacji pedagoga	4,7	9	5,7	9	7,7	11	4,3	2	1,6
3.6	wynik przyjęcia do szpitala lub rozmowa z lekarzem	0,9	2	1,3	1	0,8	3	1,2	0	0,0
v4	Procedury NK zakończone – wskazanie powodu zakończenia (za Rozporządzeniem) N=591	591	146	N=146	95	N=95	230	N=230	120	N=120
4.1	pkt. A - brak zasadności podejmowania dalszych działań w ramach procedury NK	39,9	90	61,6	16	16,8	79	34,3	51	42,5
4.2	pkt. Ba - ustanie przemocy w rodzinie	12,9	15	10,3	14	14,7	26	11,3	21	17,5
4.3	pkt. Bb - uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu stosowania przemocy w rodzinie	45,2	39	26,7	64	67,4	114	49,6	50	41,7
4.4	pkt. Bc - zrealizowanie indywidualnego planu pomocy w danej procedurze NK	13,2	18	12,3	5	5,3	43	18,7	12	10,0
v5	Dominujące problemy współwystępujące w rodzinach			N=159		N=118		N=258		N=125
5.1	nadużywanie / uzależnienie od alkoholu, śr. psychoaktywnych	61,2	85	53,5	72	61,0	179	69,4	68	54,4
5.2	socjalno-bytowe	18,8	39	24,5	20	16,9	36	14,0	29	23,2
5.3	rozpad związku	17,9	35	22,0	20	16,9	27	10,5	25	20,0
5.4	opiekuńczo-wychowawcze	12,3	24	15,1	12	10,2	30	11,6	15	12,0
5.5	choroby lub zaburzenia psychiczne	7,0	14	8,8	6	5,1	17	6,6	9	7,2
v6	Sytuacja ekonomiczna rodzin			N=159		N=118		N=258		N=125
6.1	bardzo dobra	3,2	7	4,4	3	2,5	7	2,7	4	3,2

6.2	dobra	19,8	39	24,5	27	22,9	32	12,4	33	26,4
6.3	ani dobra, ani zła	30,6	44	27,7	43	36,4	83	32,2	32	25,6
6.4	zła	30,5	47	29,6	33	28,0	84	32,6	37	29,6
6.5	bardzo zła	3,6	7	4,4	3	2,5	12	4,7	2	1,6
6.6	brak danych	12,3	15	9,4	9	7,6	40	15,5	17	13,6
v7	Udział klientów OPS w chwili wszczęcia procedury			N=159		N=118		N=258		N=125
7.1	klienci czynni	22,6	38	23,9	24	20,3	60	23,3	27	21,6
7.2	klienci bierni, korzystający w przeszłości	16,4	20	12,6	22	18,6	45	17,4	21	16,8
7.3	nie korzystający w ogóle	61,1	101	63,5	72	61,1	153	59,3	77	61,6
v8	Kuratela sądowa w rodzinie w chwili wszczęcia procedury			N=159		N=118		N=258		N=125
8.1	tak	14,8	17	10,7	22	18,6	43	16,7	16	12,8
8.2	nie	81,5	139	87,4	93	78,8	199	77,1	107	85,6
8.3	brak danych	3,6	3	1,9	3	2,5	16	6,2	2	1,6
v9	Struktura gospodarstw domowych			N=159		N=118		N=258		N=125
9.1	2-osobowe (ODP i OSP)	22,0	35	22,0	20	16,9	57	22,1	33	26,4
9.2	3-osobowe	32,3	53	33,3	37	31,4	79	30,6	44	35,2
9.3	4-osobowe	31,8	52	32,7	42	35,6	82	31,8	34	27,2
9.4	5-osobowe	9,1	16	10,1	10	8,5	23	8,9	11	8,8
9.5	6-osobowe i więcej	4,9	3	1,9	9	7,6	17	6,6	3	2,4
v10	Liczba ODP - ogółem	917	228	N=228	171	N=171	355	N=355	163	N=163
10.1	ODP – liczba kobiet	79,4	190	83,3	133	77,8	279	78,6	126	77,3
10.2	ODP – liczba mężczyzn	20,6	38	16,7	38	22,2	76	21,4	37	22,7
10.3	ODP – liczba małoletnich	24,8	55	24,1	52	30,4	85	23,9	35	21,5
v11	Liczba OSP - ogółem	679	164	N=164	125	N=125	262	N=262	128	N=128
11.1	OSP – liczba kobiet	9,9	19	11,6	13	10,4	18	6,9	17	13,3
11.2	OSP – liczba mężczyzn	90,1	145	88,4	112	89,6	244	93,1	111	86,7
11.3	OSP – liczba małoletnich	1,2	1	0,6	1	0,8	5	1,9	1	0,8
v12	Dominujące grupy w relacji przemocowej w rodzinie			N=159		N=118		N=258		N=125
12.1	współmażonkowie lub partnerzy wobec siebie	68,6	111	69,8	93	78,8	167	64,7	82	65,6
12.2	rodzic (OSP) – dziecko (ODP)	31,8	61	38,4	45	38,1	73	28,3	31	24,8
12.3	dziecko (OSP) – rodzic (ODP)	17,0	25	15,7	7	5,9	56	21,7	25	20,0
v13	Uzależnienia wśród OSP			N=164		N=125		N=262		N=128
13.1	OSP uzależnieni od alkoholu	59,4	86	52,4	76	60,8	169	64,5	72	56,3
13.2	OSP uzależnieni od środków psychoaktywnych / leków	9,0	16	9,8	7	5,6	27	10,3	10	7,8
v14	Uzależnienia wśród ODP			N=228		N=171		N=355		N=163
14.1	ODP uzależnieni od alkoholu	6,1	9	3,9	6	3,5	31	8,7	10	6,1